

הלכות שבת וסביבתה

קעא

על המפה שעל השלחן ואח"כ יערה חוץ לבית וכן בסעודת שחרית אם אינו מכבדו אח"כ:

ג. חייב כל אדם להשתדל שהיו לו בגדים נאים לשבת¹ כפי יכולתו שצריך לכבד השבת בכמות נקה כמו שנתבאר בס"י רמ"ב¹⁰ וברכרי קבלה¹⁰ נאמר¹¹ וכברתו מעשות דרכין ודרשו חכמים¹¹ וכברתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול שיהליפנו באחר (שהוא נאה ממנו¹⁰) שהמלבוש נקרא כבוד³ שהוא מכבד את האדם³ כשבא למקום שאין מכירים אותו ורואים אותו לבוש בגדי חמודות אזי הם מכבדים אותו ואם אי אפשר לו להחליף לפחות ישלשל בגדיו¹² כלפי מטה שיראו ארוכים והוא מרת עשירים היושבים בביתם ואינם צריכים לסלק בגדיהם מן הארץ בשביל מלאכה וכבוד שבת הוא¹³ ומי שאפשר לו טוב שיהיה לו גם מלית אחר¹³.

ויש אנשי מעשה מדקדקים שלא ללבוש שבת מכל מה שלבש בחול¹⁴ אפילו אזור ומכנסים וחלוק וטוב ליתך בקצת בגדי שבת כל היום עד אחר הברלה במוציא שבת¹⁵:

ד. ילבש בגדים הנאים וישמח בביאת שבת כיוצא לקראת המלך¹⁶ וכיוצא לקראת התן וכלה¹⁷ כמו שהיו עושים גדולי החכמים שהיו מתעטפים בגדים נאים ואומרים באו ונצא לקראת שבת המלכה¹⁸ והיו אומרים בואי כלה בואי כלה? ובקצת מקומות נוהגים לצאת מכות הכנסת לחצר ולומר כן¹⁹ ויש נוהגין לצאת השרה²⁰:

ה. וטוב ללבוש בגדי שבת מיד אחר שרחץ עצמו לכן טוב לרחוץ סמוך לערב וללבוש בגדי שבת מיד²¹ כדי שילבוש אותם סמוך לבניסת השבת ויהיה ניכר שבשביל כבוד השבת הוא לובשם:

רסג מי זמי המדליקין ואם טעו ביום המעונן ובי כ"ה סעיפים:

א. תוקנו חכמים¹ שיהיה לכל אדם² נר דולק³ בשבת בכל חדר וחדר שהולך שם

כח טור ושו"ע סי"ג. וראה לקמן סי' שא ס"ד טעם נוסף
כט ר' חנינא שבת ק"ט, א. רש"י שם ר"ה מתקנף. טור ושו"ע סי"ג.
ל ר' ינאי שם. וראה מ"מ תענום.
לא סדר היום (סדר קבלת שבת). כנסת הגדולה. הובא במ"א סק"ג.
לב מ"א שם בשם האר"י י"ל. פיר עין חיים שער ה' פ"ו. שער הכונות (ענין קבלת שבת דרוש א). הדמנה לומר זאת בסוף הפיוט לכת דודי, וכעת אמרתו מסתובבים (דרך שמאל) כלפי מערב. ומנהג הב"ד לשון בעת אמירת בואי כלה, דא' ליצון והב' לשמאל, וה' (אומרים בלחש, ושחוק) לאמצע כשפגנו למורה (ס' המנהגים) - הב"ד ע' 26. וראה שער הבולל פ"ו ס"ק (ס' לג שו"ע גבורים על מרדכי מ"ק רמז דמ"א סי"ג.

סימן רסג

א תוספתא לא, ב. וראה מ"מ תענום. פסקי אדה"ע ע' 196.
ב ראה לקמן סי"ה ומ"א וסק"א סי' ב.
ג נגרא קיש, כ. רמב"ם פ"ה ה"א. טור ולבוש סי' רסב סי"א. וראה לקמן סוף סי"א ובק"א סי' ג. שעקר המעשה אינה הרדלקה אלא ההנאה והתשנוש מתוך הרדלק.
ד רמב"ם פ"ה ה"ב, ר"ע.

יד טור ושו"ע סי"ג. וראה לקמן סי' שא ס"ד טעם נוסף לבגדים מיוחדים בשבת.
טו סעף א.
טז ראה לעיל שם ב' דעות אם עוקן עין מן התורה.
יז ישע"י נ"ה, ז. וראה קונ' גרות שבת קדוש, ח"א הע' 12.
יח שבת ק"ג, א.
יט ראה לקמן סי' תקנף סוף ה"ג. וראה גרות מנחם ח"ב ע' 53. התועהדות תשנ"ח ח"ד ע' 304 (אורות המנהג ללבוש בגד העליון נמש'').
כ רבי יוחנן שם.
כא רש"י שם ר"ה מכבדו.
כב דב הונא שם. טור ושו"ע שם.
כג דש"י שם ה"ה ישלשל. רמ"א סי"א. הרמ"ם פ"ה תח"ל דעונת ה"ט.
כד יש ונחלין ריש ההרות שבת הובא במ"א סק"ב. וראה לקמן סי' ש ס"ד.
כה מ"א שם בשם כתבו האר"י י"ל. פיר עין חיים שער י"ה פ"ד. שער הכונות ענין הריצת פ"ו בע"ש. וראה תהלה לדרה ס"ב. קיצור הלכות משו"ע אדה"ו מילואים ע' נג. הקרי מנגנים ע' קנ"ד.
כו אגודה סי' קנ"ג. מ"א שם. וראה הקרי מנגנים ע' קנ"ב ואיך.
כז רש"י ב"ק לב, ר"ע.

בשבת^ד משום שלום בית^ה שלא יכשל בעין או באבן^ו וחייב כל אדם כשאוכל סעודה הלילה לאכלה אצל אור הנר^ז שזה בכלל עונג שבת הוא^ח ועיקר מצות הדלקת נרות הוא נר זה שאוכל אצלו^ט ויהא ודור בו לעשותו יפה^י וכל ההורג בו זוכה לבנים תלמידיו הנכונים^{יא} שנאמר^{יב} כי נר מצוה ותורה אור ע"י נר מצוה בא אור תורה^{יג}.

ויש מכוונים לעשות ב' פתילות בנר זה אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור^{יד} ובנרות של שעוה או של חלב^{טו} וכיוצא בהן מדלקין ב' נרות^{טז} ויכולין ג' ב' להוסיף ולהלך ג' או ד'^{יז} כי יכולין להוסיף על דבר המכוון כנגד דבר אחר רק שלא יפחות^{יח} ולכן אשה ששכחה פעם אחת להדליק נהגין שמדלקת כל ימיה ג'^{יט} ואם שכחה כמה פעמים מוספת בכל פעם כדי שיהיה לה היכר וזכרון שתהא והירה מכאן ולהבא בכבוד שבת ולא תבא לדי ששכחה אבל אם נאנסה ולא הדליקה כגון שהיתה כבית האסורים וכיוצא בזה אינה צריכה להוסיף כנגד זה^כ ויש נהגין להדליק לעולם ז' נרות^{כא} ויש נהגים להדליק עשרה^{כב} מטעם הידוע להם^{כג}.

ונהגין להדליק בבית הכנסת ב' נרות של שעוה כרוכים לזכור שאכור ושומר בדבור אחד נאמר^{כד} ואף בכיתו טוב לעשות כן לפי מעט זה וגם כדי להרבות האורה^{כה} להדיר מצוה ועל נרות של בית הכנסת אין מברכין מטעם שיתבאר^{כו}:

ב מי שאין לו מעות לקנות נר לשבת חייב אפילו לחזור על הפתחים בשביל נר זה^{כז} ואין זה בכלל עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות^{כח} לפי שזהו בכלל עונג סעודה

קונטרס אחרון

(8) ועיקר בו הטור וש"ע שהזכירו לעשות נר יפה, ודאי קיימו אנו שמברך עליו ואוכל לאורו, ולא על נרות שמדליק שלא יכשל בעין ואבן, מדסיימו לעשות שתי פתילות דהיינו שתי נרות לדידך, וזה אין עושין כי אם על השלחן (ומיהו בדיני מהרי"ן א לא כתב כן):

ד ומדכי שבת רמז רצ"ג. משה מו"ס תיב בשם רש"י. מ"א סק"א. וראה גם לקמן מ"ה וס"ט וס"ד וסמ"ו.	טו ראה לקמן מ"ה רס"ג ס"א.
ה שבת כג, ב. ובתקנות ס"ד. וראה גם רמב"ם סוף הל' תנוכה. לק"ש ח"א ע' 290. דמ"ז ע' 374. שלחן המוך ע' קפ"ב.	טז ב"ח מ"ב. וראה לקמן ס"ד.
ו רש"י כה, ב הל' הדלקת. תשב"ץ ס' ו. מרכיב שם. מ"א ס"ק יג"ד. וראה לקמן ס"ד וס"ט וס"י. ס' תקנא סוף סכ"ב.	יז דמ"א ס"א.
ז דבה כת, ב. לפי התוס' ר"ה הדלקת. וראה רש"י שם ר"ה תנוכה. וראה לקמן מ"י רע"ג ס"ב (כשאוכל מבעוד יום).	יח רא"ש ר"ה פ"ד ס' ג. בשם ראב"ה ס' תקל"ג. ומדכי ר"ה רמז תשכ. הובא ברמ"א שם. וראה לעיל ס' יא ס"ל"ג. לקמן מ"י רפ"ג ס"א.
ח תתנומא ר"פ נ. רמב"ם פ"ה ה"א. תוס' שם. שו"ע ס"ב. וראה גם לקמן מ"ב וס"ד רע"ג ס"ב.	יט מהרי"ל הל' שבת מ"א. רמ"א שם.
ט אור חזון הל' עירש מ"י. יא. דמ"א ס"א. וראה מ"מ תצונום. וראה לקמן מ"י (שבו תלויה קבלת השבת) וס"ד (שעלו מברכים) וס"ד רס"ג ס"א.	כ ב"ח ר"ה כתב בנחיר"ל. מ"א סק"ג.
י יא טור וש"ע מ"א. וראה ב"ח ס"א.	כא האר"י. שלח' מ"ב שבת (קל"ט, א ר"ה מור הדלקת נר שבת). מ"א סק"ב.
יב משל"ג, ב.	כב שול"ח שם. מ"א שם.
יג רש"י שבת שם ר"ה ב"ב ת"ח.	כג ראה לק"ש ח"א ע' 289. הנהגה להוסיף נר כנגד כל בן ובת.
יד תשב"ץ ס' ג. טור וש"ע מ"א. וראה לק"ש ח"א ע' 289.	כד משה משה ס' תר"ד. ב"ח מ"ב. מ"א סק"א. וראה קובץ אהלי שם ח"ב ע' קצ"ג.
	כה מ"א שם.
	כז ספקא יא.
	כח רמב"ם פ"ה ה"א. שו"ע ס"ב. וראה תהלה לדר' ס"ק ב. מ"מ וצונום.
	כט מ"א סק"ה.

ציונים לקונטרס אחרון

א ריעין והלכות שבפך שרית שלו את כג: הבורחים כשמדליקין בחדרם צריכין שתי פתילות.

הלכות שבת רסג

עגג

הלילה? שבשאוכלה בלא נר אין לו עונג ממנה כל כך וסעודת הלילה היא מעיקר סעודות השבת⁷² ואינה דומה לסעודה שלישית שעליה אמרו⁷³ עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות כמו שנתבאר בסמינן רמ"ב⁷⁴:

ג. ואפילו מי שיש בידו מעט מעות וצריך ליקח בהם מאכלים לשבת ולא יהיה לו במה לקנות נר הרי הנר קודם לכל המאכלים של שבת⁷⁵ הוין מפת שהפת קודמת לנר⁷⁶ שהיא עיקר מצות הסעודה כמו שיתבאר בס"ר ע"ד⁷⁷:

ד. ואם אין ידו משנת לקנות יין לקדוש ונר לשבת נר שבת קודם⁷⁸ ואף על פי שקדוש היום הוא מן התורה מכל מקום על היין אינו אלא מדברי סופרים⁷⁹ וגם אפשר לקדש על הפת⁸⁰ ולפיכך נר שבת קודם משום שלום ביתו⁸¹ שמצטערין בני ביתו לישב בחשך⁸² ולאכול⁸³ ולכן אם יש לו נר אחד לאכול אצלו די בכך ויקנה אחר כך יין לקדוש⁸⁴ :

ה. אחר האנשים ואחר הנשים חייבים להיות כבתיהם נר דלוק בשבת⁸⁵ אלא שהנשים מזהירות בו יותר⁸⁶ מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית⁸⁷ ועוד מפני שהיא כבתה נרו של עולם⁸⁸ לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת שתתקן מה שקלקלה⁸⁹ ולפיכך אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו האשה קודמת⁹⁰ ומכל מקום טוב שהוא יתעסק בתיקון הפתילות והנרות⁹¹ וגם ידליק בשאר הדרים⁹² שאין אשה מדלקת שם⁹³ ונוהגין כשהאשה וולדת הבעל מדליק ומכרך בשבת הראשונה⁹⁴ אבל בשאר השבתות אע"פ שהיא נדה וכן ככל פעם כשהיא נדה מברכת בעצמה⁹⁵ (עיין סי' פ"ח⁹⁶):

ו. לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול לפי שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת וגם לא יאחר⁹⁷ ואם רוצה להדליק הנר בעוד היום גדול ולקבל עליו שבת באותה שעה סמוך להדלקת ראשי כי כיון שמקבל עליו שבת לאלתר⁹⁸ אין זו הקדמה ובלבד שהיא מפלג המנהג ולמעלה⁹⁹ שהיא שעה ורביע ומניות קודם הלילה (עיין סי' רס"א¹⁰⁰).

- ל רמב"ם וש"ע שם.
- לא מ"א שם. וראה לק"ש חט"ו ע' 374 בשו"ג.
- לב ק"ה, א.
- לג סעף ד.
- לד ראה ברי השלחן סי' ע"ד סק"ח.
- לה מ"א סק"ד.
- לו סעף ה. וראה גם לקמן סי' רע"א סי"ח.
- לז ר"ב כג, ב. מור וש"ע סי"ג.
- לח מ"א סק"ח. ובדלקתן סי' רע"א סי"ב.
- לט רשב"א שם וזה הא דאמר. ר"ן שם ד"ה בתר ובעיא. ובדלקתן סי' רע"א סי' וס"ו ערב סי"א. וראה לקמן סי' רצ"ג ק"א סי"א.
- מ ראה גם לקמן סי' תע"ב ס"ל לענין ד' סבות.
- מא דש"י שם ד"ה שלום ביתו. ר"ן שם ד"ה אמר רבא. וראה גם ק"א סי"ג.
- מב ראה רש"י כה, ב. ד"ה הדלקת (לגרות הגרות ב"ח שם). וראה גם לקמן סי' תקכו סכ"ט. סי' תרנ"ט ס"ט. וראה מ"ג וציונים.
- מג מ"א סק"ט. וראה שלחן ערוך ע"ד קפה.
- מד רמב"ם פ"ה ד"א. ש"ע סי"ב.
- מה משנת לא, ב. וראה גם ח"א"א מה, ב. זח"ב קסו, א.
- מו דמ"ב שם ה"ג. מור וש"ע סי"ג.
- מז שנתנה מותרת אדם הראשון (מור ולבוש).

- מח ירושלמי שבת פ"ב סוף ה"ו. נדרש רבה בראשית סוף פ"א. תנחומא ריש פישת נח. מור ומ"א ס"ק ז.
- מט ב"ח סי' ב' ד"ה והנשים מזהירות. מ"א סק"ו. וראה ק"א סי' ב. שהאשה מדליקת בלהות בעל הבית. וראה סוף נרות שבת קודש ח"א הערה 24.
- נ מ"א סק"ו בשם כתבי הארי"י ז"ל, שער הבנות (ענין ליל ו ד"ה ענין למעד).
- נא כדלעיל סי' א.
- נב משמעות מורכבי רמו צדד (ראה אליה רבה ס"ק מו).
- נב ראה לקמן סי' ט"א ומתי צריך לברך על הדלקת זו.
- נג הגרות מנהגים סדר עירש אות כג. מ"א סק"ו. וראה לקמן סי' א"ב אופנים נוספים שהבעל מדליק במקום אשתו.
- נד מ"א שם.
- נה סעף ב.
- נו ב"ריתא כג, ב. רש"י שם ד"ה לאקדמוי מור וש"ע סי"ד.
- נז שענינו – ראה ק"א סי' ב.
- נו תוס' ברכות כ, א. ד"ה ר"ב. דא"ש שם פ"ד סי' ו. ש"ע שם.
- נט סעף ה. וראה במצוין שם דעת רבנו בסידורי הדיעט שעה ורביע ומניות קודם השקיעה.

ואם הדליק הנר בעוד היום גדול ולא קיבל עליו שבת מיד צריך לכבותו ולהחזיר ולהדליקו לצורך שבת¹⁹ כדי שתהיה ההדלקה עצמה ניכרת שהיא לכבוד השבת²⁰ ומכאן סמכו הקדמונים שהיו משגרים הרניקין לת מכות הכנסת לבתיהם קודם ברכו שצוו להדליק או ולא ידליקו קודם מנחה²¹ כיון שאינו מקבלים או עליהם את השבת²²:

ז יש אומרים שבין שהדליק נר שבת חל עליו השבת ונאסר בעשיית מלאכה²³ אלא אם כן התנה שאינו מקבל עליו שבת בהדלקה זו²⁴ ועל פי זה נוהגות הנשים שאחר שברכו והדליקו הנרות משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה הנרות ואינו מנכה אותה²⁵ שכבר חל עליהן שבת בגמר הדלקה זו אבל יכולות להדליק נרות הרבה שכולן מצוות הדלקה אחת הן ואין קבלת השבת חלה עד אחר גמר ההדלקה²⁶.

ויש חולקים על זה²⁷ ואומרים שאין קבלת שבת תלויה כלל בהדלקת נרות אלא בהתחלת תפלת ערבית של שבת שבין שאמר הש"ץ ברכו הכל פורשים ממלאכתם²⁸ וכן עיקר (ומכל מקום לדברי הכל צריך שיקבל שבת לאלתר אחר ההדלקה כמו שנתבאר למעלה²⁹).

אבל המנהג הוא כסברא הראשונה שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת עליה בהדלקה זו³⁰ ולכן התפלל מנחה תהלה³¹ אבל שאר בני הבית מותרים במלאכה עד ברכו³² ואפילו אותה אשה אם התנית תהלה אפילו בלבה שאינה מקבלת שבת בהדלקה זו מועיל לה תנאי זה³³ במקום הצורך אבל שלא במקום הצורך אין לסמוך על התנאי³⁴ לפי שיש אומרים³⁵ שאין תנאי מועיל כלל לפי דעת האומרים שקבלת שבת תלויה בהדלקת נר שבת.

וכל זה כשהדלקה הנרות שעל השלחן שהן עיקר המצוה ובהן תלויה קבלת השבת אבל שאר הנרות שמדלקת בבית ובשאר הדרים אין קבלת שבת תלויה בהן לדברי הכל³⁶ ומותר לה לעשות אחריהן כל המלאכות עד שתדליק נרות שעל השלחן.

וכל זה באשה אבל באיש המדליק אין בו שום מנהג כלל ומעמידין על עיקר הדין שאין

סח מור והנהגות מימנויות ספ"ה בשם התוס'. רא"ש ס"ח"א במה שדליקין. רמב"ם לפרוש המ"מ הל' הנמכה פ"ד הל'ג. רמב"ן כג, ב ד"ה נה תנוכה. ורשב"א כג, ב ד"ה דאמר, וש"ת ח"א א'ע. רבינו ירוחם נתיב זכ ח"א ור"ח מ"א.
סט רא"ש שם, שיע' שם.

ע סעף ג. וראה תהלה לרוד סק"ד. קיצור הלכות הערה 52.

עא רמ"א ס"ח. וראה קיצור הלכות הערות 41-42. וראה לקטן ס"ח שקבלת שבת תלויה בברכה. וראה הע"ב תהלה ע' 111.

עב מ"א ס"ק יז בשם מ"ב. אלה רבת סק"ז בשם להם רב אות א.

עג רמ"א שם. וראה תשב"ץ ס' ד.

עד תשב"ץ ס' ה. חרדכי שם. מנהגים (סורא) ערב שבת. רמ"א שם.

עה מ"א סק"ב.

עו תשב"ץ ס' ד בשם פסקים דרבינו ירא. כל בו בשם רבינו פרץ. מ"א שם. וראה מ"מ זעונים.

עז אור זרוע הל' עירוש ס' יא. רמ"א שם.

ס ד"ת בתוס' בה, ב ד"ה תבה. רא"ש פ"ב ס"ח"ה מור ורמ"א ס"ד. וראה גם לעיל ס' רסא סוף ס"ה. לקטן ס"א (שהרבה למנחה) וס"ד. וראה אר"ן צבי ס' קק בנה"א אותה היום פ"ה ס"ק בה. כדי השלחן ס' עד ס"ק בה. מ"מ זעונים.

סא רש"י כג, ב ד"ה להקדים. וראה אר"ן צבי ח"א ס' קק בשו"ת. הקרי הלכות ח"א ע' ד, ב. מ"מ זעונים.

סב דאב"ן ס' טעב. מ"א סק"ג. וראה גם לעיל ס' רס סוף ס"ה.

סג ראה הע"ב תבו ע' כג.

סד בה"ג הל' תנוכה. חרדכי רמז רצ"ג ד"ן כג, ב ד"ה ומדאמרינן. דעת דא' בבור וש"ע ס"ג.

סה מחרדים בתשב"ץ ס' ה. הובא בהנהגות מימנויות מופ"ה. מרדכי שם.

סו שבלי הל'קט ס' ג. ש"ע שם. וראה קיצור הלכות הערה 45. וראה משנה שלמה ס' זו ס"ק ד.

סז זו ד"ה כתב בה"ג. וראה מ"מ זעונים. ספק אדה"ו ע' 196. הע"ב תשע"ד ע' 55.

הלכות שבת רסג

קעה

קבלת שבת הלוייה בהדלקת נרות אלא באמירת ברכו ומכל מקום טוב להתנות לבתחלה^ט:

ח המדליק נר של שבת^ט יר"ט⁹ אחר האיש ואחר האשה^ט חייבים לברך עובר לעשייתו^ט בא"י אמ"ה אקב"י להדליק נר של שבת^ט או של יר"ט^ט בדרך שמברכים על שאר כל מצות מדברי סופרים^ט עובר לעשייתו^ט.

והמנהג שמברכים אחר ההדלקה^ט לפי שסוברין שאם הברך תחלה קיבלה לשבת^ט ותהא אסורה להדליק^ט ואף ביר"ט מדליקין תחלה^ט כדי שלא לחלק בברכה אחת לברך אותה פעמים קודם הדלקה ופעמים אחר כך^ט וכדי שההא הברכה עובר לעשייה אינה נהנית מן האור עד אחר הברכה דהיינו שמשמיה ידה לפני הנר^ט מיד אחר ההדלקה עד אחר גמר הברכה ואז מסירה ידה ונהנית מן האור וזה נקרא עובר לעשייה^ט.

ט בחורים והולכים ללמוד חוץ לביתם צריכים להדליק נר שבת בחדרם ולברך עליו^ט אע"פ שאינם אוכלים שם^ט לפי שהדלקת נר בשבת חובה^ט אף בלא אכילה כדי שלא יכשל בעין ואבן^ט כמ"ש למעלה^ט אבל מי שהוא אצל אשתו ומדליק בכל החדרים שהולך שם בשבת כמו שנתבאר למעלה^ט אין צריך לברך עליהם לפי שאשתו מברכת בשבילו בבית אכילה^ט אבל כשאינו אצל אשתו אינו נפטר בברכת אשתו כשיש לו חדר מיוחד שם במקום שמתארח.

ואם אין לו חדר מיוחד שם ואפילו אם יש לו אלא שבעל הבית משתמש שם ג"כ וצריך הבעל הבית להדליק שם נר שלו) אין האורה צריך להדליק שם כלל כיון שיש לו שלום בית במקום שהוא שם וגם מצות הדלקת נר שבת הוא מקיים במה שמדליקים נר שבת בביתו^ט (משלו).

אבל אם אין לו מי שידליק בביתו (או אפילו אם מדליקים שם אלא שאינו מדליקים

פט מהר"י שם. בי"ח סי"ג. מ"א סי"ב. וראה מ"ב תוי"ט. וראה משנה שלמה סי' טו סק"ה וסי"ז סק"ג. צ ראה לקמן סי' תקד סכ"ד.
צא ו"א שם. וראה ערוך לעיל סי' קנח סמ"ו.
צב ראה גם לקמן סי"א. וראה בדי השלחן סי' ער ס"ק יט (המנהג לשים דירק על פניו לבמות העניים). וראה לקו"ש ח"ו ע"י 578 (שהשמש כאן מנהג לאמר תפלת בקשה בשעת הדלקת הנר).
צג מהר"י וכו' ורמ"א שם. וראה לקמן סי"א וק"א סי"ג.
צד תשב"ץ סי' ג. ונודדו סי' רצד. שול"ע סי"ו.
צה ש"ת מהר"ל סי' קנח. מ"א סי"ג וסי"ב. כ.
צז תשב"ץ נמרכי שם. מ"א שם.
צח סעף א.
צט סעף ה.
ק מרכי שם (ראה אליה רבה שם). וראה ק"א סי"ב ב שהאשה שלוחה של הבעל. וראה קצות השלחן סי' ער ס"ק יב. כב.
קא ראב"ה סי' קצט (ריש ע"י 267). שול"ע סי"ו וכמו בנר הנכונה שבס' תרעו סי"ג. וראה מ"ב תוי"ט. קצור הלכות הערה 73.

עח בי"ח סי"ג. ו"א סק"ה.
עט ירושלמי (הובא בראב"ה סי' קצט וסי' תשיב, ובמרכי סי' רעג, ובתנחומי מיומנות פ"ה אות א). מדר רב ענינים נאון. רמב"ם פ"ה ה"א. ר"ת בתוס' כה, ב. ר"ה חובה. טור ושול"ע סי"ה.
פ ירושלמי (שם). שול"ע שם. וכו' לקמן סי' תקד סכ"ד. ולענין יום הכפרים ראה לקמן סי' תר ס"א.
פא מור ושול"ע שם.
פב נודדו סי"ג רצג. רמ"א סי"ה.
פג ולמנהג הב"ד (מלבד כשהל' יר"ט בשבת): שבת קודש. וראה אג"ק ח"ו ע"י קכד, ובמסנן כשהל' שם. קובץ אור תורה חוב' קל ע"י קא.
פד שול"ע שם. וכו' לקמן סי' תקד סכ"ד. וכו"ה מנהג הב"ד לברך "להדליק נר של יום הכפרים" (תשובות ובאורים בשול"ע ע"י 122. סי' הגהות ע"י 56).
פה רמב"ם שם. ב"י ר"ה ומ"ש רבינו וכשרדליק. וראה גם לעיל סי' קנח סמ"ו (שם נתבאר המעט). לקמן סי' שמו סי"ה. סי' תלב סי"א. סי' תקכו סי"ה.
פו מפורסם מ"ב. ב. וכדלעיל סי' מז סי"ג וש"נ.
פז דיען הלקות שבמק' שול"ת נהר"י [ווי"י] סי' כמ. רמ"א סי"ה. וראה בדי השלחן סי' ער ס"ק יט.
פח ראה שבלי הלקט סי' נט בשם אחיז רבינו בנימין.

משלו אינו נפטר בהדלקתם אף אם הוא בענין שכשהיה אצלם נפטר בהדלקתם כגון שמסוך על שלחנם שנעשה מכלל בני ביתם ונפטר בנר שלהם^{קכ} מכל מקום עכשיו שאינו אצלם אינו נפטר בנרם (אלא) צריך הוא לקיים מצות הדלקת נר שבת במקום שהוא ע"י שיתן פירוטו לבעל הבית להשתתף עמו בנר שלו^{קכ} או שיקנה לו בעל הבית חלק בנר שלו במתנה כמו שיתבאר בס"י תרע"ז^{קכ} לענין נר הנוכה (במה דברים אמורים כשאוכל שם משלו אבל אם הוא סמוך על שלחן בעל הבית נעשה כבני ביתו של בעל הבית ויצא בנרו של בעל הבית ואינו צריך להשתתף עמו כלל כמו שיתבאר שם^{קכ}) וכל זה כשאין לו חדר מיוחד שם^{קכ}:

י ב' או ג' בעלי בתים שאוכלין על שלחן אחד^{קכ} ומכריכים כל אחד על מנורה שלו יש מפקפקין לומר שיש כאן ברכה לבטלה לפי שכבר יש שם אורה מרובה מנרות שהדליק הראשון^{קכ} ויש מיישבין המנהג שכל מזה שניתוספה אורה בבית יש בה שלום בית ושמחה יתירה להנאת אורה בכל זווית^{קכ} ומכל מקום אמילו לפי דעתם לא יכרכו שנים במנורה אחת שיש לה קנים הרבה^{קכ}.

ולדברי הכל יכול השני לברך בחדר המיוחד לו אע"פ שאינו אוכל שם ואינו משתמש שם שום צורך אכילה^{קכ} מטעם שנתבאר למעלה^{קכ} ואפילו בחדר המיוחד לראשון אם הראשון משתמש שום צרכי אכילה באותו חדר^{קכ} ועדיין לא היה [נר] שם יכול השני להדליק שם משלו או ממה שיקנה לו הראשון ולברך על הדלקה זו אע"פ שהוא לא ישתמש כלום אצל נרותיו:

יא ולפיכך נוהגות מקצת הנשים בליל טבילה שהן צריכות לחפוף ראשן וגופן בחמין^{קכ} מבעוד יום בבית המרחץ אצל המקוה^{קכ} ואי אפשר להן להדליק הנרות קודם לכתן לשם לפי שהן מקבלות השבת ע"י הדלקת הנרות כמו שנתבאר^{קכ} ואסורות לרחוץ בחמין אה"כ^{קכ} ואינן רוצות לילך בין חפיפה לטבילה לביתן להדליק נרות שמתיראות שלא ימנעם בלכתן ותהא בהם חציצה לכן מודליקין נרות שלהן בין חפיפה לטבילה בבית הכנסת של נשים אם הוא סמוך לבית הטבילה והשמש משתמש שם שום דבר מצרכי אכילה לאור נרותיה^{קכ} וכל שכן אם היא עצמה יכולה להשתמש שם שום דבר שתרנה בו בלילה לצורך אכילה אבל אינה יכולה להדליק ולברך על נרות המיוחדים לבית הכנסת שדרך להדליקן שם בכל שבת אפילו אם תרצה

קט נחרי"ל שם. רמ"א שם. מ"א ס"ק ט"ו. וראה גם לקמן ס"ב. כדי השלחן ס"י עד ס"ק כב. קע"ז נרות שבת קודש ח"א הערה 34.
קי מ"א שם. כ"ש ש"ה המכת שבת נר מצוה (קל"ב, א ד"ה הבי"ז).

קיא מ"א ס"ק ט"א. וראה גם לקמן ס"ד.
קיב סוף פ. וראה מ"ב וציונים.
קיג מ"ד שם וסוף ס"י. וכל"ה לקמן סוף ס"ד.
קיד ראה מור תשל"ע וי"ד ס"י קע"ב ס"א ב.
קטו בבבואר ביורד ס"י קע"ב ס"ג.
קטז לעיל ס"ז.

קעו כדלקמן ס"י ש"ב ס"א. ראה תהלה לזרד ס"י רס"א ס"ק י' וס"ק י"ב. כדי השלחן ס"י ע"ו ס"ק י"א. וראה משנה שלשה ס"י פ"ו ס"ק י"ב וס"ק י"ג.
קעז ראה גם לקמן ס"י רד"ב ס"י.

קכ כדלקמן סט"ז.

קכ הגהות מהדכי ריש ס"י תנן בשם דאב"ר"ה ס"י קע"ב (סוף ע' 266). וראה קובץ אור ישראל ת"י י"א ע' נ"ב.

קכ ס"י זה בשע"ר לא הגיע לירושלמי, וראה שם מ"א סוף פ"א בשם הרשב"א בתשובה ס"י תקנ"ב.

קכ ראה מ"א שם כ"יש הס"פ. תוספת שבת כאן ס"ק י"ב. וכדלקמן סט"ז.

קכ ב"י ד"ה ובהגהותיו. ש"ע ס"ז. וראה לקמן סט"ז, כשיש לו חדר מיוחד וסמוך על שלחן בעל הבית.

קכ ראה קיצור הלכות הערה 76.
קכ אבל אינם ממוכסין על שלחן בעל הבית.

קכ דהשת רבנו חיים אור זרוע (ע' 71). הובא בש"ת מנח"ל ס"י ג. הובא בשלמי הנזירים על מדיכ רמ"ו רע"א אות ג. ש"ע ס"ח.

הלכות שבת רסג

קעז

להשתמש צרכי אכילה לאורן לפי שגרות הללו אינן עשויים להאיר ולהשתמש לאורן אלא לכבוד בלבד^{קט"ו}.

ומכל מקום יותר טוב שבלייל מצילה ידליק הבעל ויברך^{קכ} (או תלך בין הפיפה לטבילה לביתה להדליק שם וכל שכן אם אפשר שתחוף בביתה שזה יותר טוב ואם אי אפשר בכל אלה תדליק ותברך קודם לכתה לבית הטבילה (ב) ותתנה שאינה מקבלת שבת בהדלקה וזו^{קכא} שתנאי זה מועיל במקום הצורך כמו שנתבאר^{קכב}) וכן תעשה כשיש חופה בערב שבת וצריכה לילך לשם ותתאחר שם עד אחר שקיעת החמה ואי אפשר לה שתקבל שבת קודם לכתה לשם (אוי תדליק ותברך ותתנה שאינה מקבלת שבת בהדלקה זו ומכל מקום אין לה להתנות תנאי זה אלא אם כן הבעל יקבל עליו שבת מיד סמוך להדלקתה^{קכג} דבין שהיא אינה מקבלת לאלתר לאחר הדלקתה שצריכה לשהות הרבה בחפיפתה או בלכתה לחופה אם כן אם גם הבעל לא יקבל לאלתר יצטרך לכבות הנר ולחזור ולהדליקו סמוך לקבלת שבת כמו שנתבאר למעלה^{קכד} ונמצא שצריכה לכטלה).

אבל אין לה להדליק לכתחלה קודם לכתה בלא ברכה ובכווא מהטבילה משהשכה או מהחופה תפרוש ויהי לפני הנרות^{קכה} ולברך או קודם שתתנה לאורן וכן אם דעתה לבא מהחופה בבין השמשות אין לה לסמוך על זה שלא להדליק קודם לכתה ושתצוה

קונטרס אחרון

(ב) ותתנה בו המג"א^ג השמיט תיקון זה במתכוין, משום דצריך לקבל שבת מיד^ד, כמ"ש התוס' ורא"ש^ה. ואף ששוהה כדי לצלות דג קטן^ו, ומה שכתב הש"ע^ז מיד לאו דוקא חיבה ומיד איא לאלתר^ח, מכל מקום שיעור זה פחות הרבה מרביעי שעה, כדמוכח משיעור מליחה^ט שהוא כשיעור צלייה^י אף לחתיכה גדולה^{יא}, וכאן היא שווה בחופה הרבה. ולדעת העולת שבת^{יב} צריך לומר כמ"ש בפנים, דהא ודאי האשה אינה אלא שלוחו של הבעל, כמ"ש העולת שבת בס"ג^{יג}, וכן בדיון, דעיקר הטלת שלום בבית עליה ידידה רמיא שהוא הבעל הבית, ועוד שהיא בכלל בני ביתו עיין מ"ש לקמן^{יד}, א"כ אם הוא מקבל שבת מיד הוא נפטר בהדלקתה והיא לא ביוכת לבטלה, אע"פ שהיא לא היתה נפטרת בהדלקה זו אם היתה חייבת בה חיוב בפני עצמו. דכתיב גונא ממש אשכחן במברך על השופר והולך לו, עיין ב"י^{טו} תקפ"ה^{טז}.

קכב לעיל ס"ו.
קכג ראה ארין צבי ס"ק קעז הלכות הערה 55.
קכד סעף ג.
קכה כדלעיל ס"ח.

קט"ו ש"ת נהר"י ס"י נג. מ"א ס"ק מג. וראה לקמן ס' רח"ט ס"ג. ס' תיקי ס"ד.
קכ עולת שבת ס"ד.
קכא עולת שבת שם.

ציונים לקונטרס אחרון

יא ראה תרומת הדשן ס' קסו.
יב ס"ק ד, שהתיר להתנות.
יג אע"ל; בס"א (דאשה מדלקת נרות אע"ג דאמרוהו בכל המצות מצוה בו יותר מבשולחו נרות של שבת שאני), וראה גם ב"ח ס"ב. וראה צ"ח אלעזר ח"יא ס' כא. ח"יב ס' כז. חדושי שאול בן הלוי המצויין בסוף ס"ו.
יד סעף טו וק"א ס"ק ה.
טו ד"ה ומ"ש רבינו וברכת לבטלה לא הוי (אעפ"י שלא יצא הוא בחקיעת השני). וראה גם לעיל ס' רו ס"ב.

ב ס"ק יא.
ג ראה אורות חיים פ"ח ס"ק כה. הערות בשו"ע אדמוה"ז ע' 130.
ד ברכות כו, א ד"ה דרב.
ה ברכות פ"ד ס' ו, וכדלעיל ס"ו.
ו שבב לה, ב. רא"ש פ"ב ס' כד.
ז סעף ד. וראה לעיל ס"ו: סמוך להדלקה.
ח ראה תהלה לדוד סק"ד. כללי הפוסקים והתוראה כלל קכג.
ט ששיעורו חיי קדוה, כמבואר ביו"ד ס' טו.
י חולין צו, ב; מלח ברוחח בו' דע"ל, לפירושו בה"ש בחב"ט; חולין ק"ב, א ד"ה הני מילי.

לנכרי להדליק כשתבא בכין השמשות קכ¹ ושתברך היא על ידי פרישת ידה מיד אחר הדלקת הנכרי שלא תהנה לאורן עד אחר ברכתה לפי שהאך הברך וצוננו להדליק והן דולקות כבר מקודם לכן או על ידי הנכרי קכג.

ומכל מקום (ג) בדיעבד ששכחה ולא הדליקה קודם בין השמשות (ד) ונטרה בכין

קונטרס אחרון

(ג) ומכל מקום בדיעבד בו המג"א¹⁰ לא סבירא ליה כתשובת מהר"י ברונא¹¹ שהענין בעולת שבת¹², לפי שסומך בדיעבד על מהר"ש ומהר"ם¹³. והנה לפי מ"ש המג"א בסי' קנ"ח¹⁴ (וכן הוא בגמרא פ"ז דברכות קכג) דדוקא כשראו לברך קודם עשייה ולא בירך לא יברך אח"כ אבל כשלא היה אפשר לברך תחלה יכול לברך אח"כ, ומהאי טעמא י"ל שאף שהפסיק הרבה יכול לברך דאח"ה גבול יש לדבר¹⁵ (וכמו לרבינא אחר גמר הסעודה ע"ש בדף ג"א), א"כ הוא הדין כאן שאי אפשר לברך בתחלה לפי המנהג¹⁶, א"כ אף שהפסיקה הרבה אח"כ אין בכך כלום. ובפרט דהכא י"ל דמיקרי עובר לעשייתו, שאינה נהנית מן האור עד לאחר הברכה כמ"ש רמ"א¹⁷.

ואין להקשות מ"מ"ש הט"ז ביו"ד סי' ק"ך¹⁸ דכשהנכרי עושה המצוה אין לישראל לברך עליה, וכן משמע במנחות (דף מ"ב] ע"ב) דקאמר בישראל צריך לברך משמע אבל לא ע"י נכרי (ודברי הזהב מוזק שם¹⁹ תמוה מאד דבמסקנא לא קאי הכי ע"ש), ד"ל הני מילי במצוה שעשיית הנכרי היא גמר מצוה כגון מילה וטבילת כלים²⁰, אבל הכא אין ההדלקה גמר המצוה אלא ההנאה לאורה, כמבואר במרדכי²¹ בהג"ה, דמהאי טעמא לא היה ר' משולם רוצה לברך עליה והשיב עליו ר"י דשאני הכא שרואין בה מיד להשתמש כו' ע"ש, א"כ אף לדין דמברכים אינו אלא משום שנתנה בה מיד, והנאה זו היא לישראל ולכן יכול לברך, דלא גרע משירי מצות דיכול לברך עליהן, כגון נענוע הלולב אע"פ שכבר קיים עיקר המצוה בלא ברכה²², ואף התולקין שם מודו הכא דהוה עיקר המצוה. ודמי ממש לעושה טובה אפילו ע"י נכרי שמברך על ישיבתה, אלא דהתם מברך לישב ולא לעשות, משום שהעשיה בלבדה אינה המצוה, ומהאי טעמא ג"כ אינו מברך כלום בשעת העשייה²³, אבל כאן יכול לברך על ההדלקה, לפי שגמר המצוה נמשך מאליו אחר ההדלקה ואינו מחוסר מעשה כלל, כמ"ש ר"י²⁴ שרואין בה כו', ר"ל אף שאין צורך כעשוי ברגע זו לשום תשמיש שהרי מברכין בכל ענין מכל מקום ורואין בה לשמש כו', כלומר שעל ידי כן יכול להשתמש לכשיצצה וכל הראוי לביולה אין כו'²⁵. וכן לפי מ"ש רש"י²⁶ ור"ן²⁷ שמצטערים בני ביתו לישב בחשך²⁸, הנאה זו נמשכת מאליה אחר ההדלקה, ואי אפשר לברך עליה שאין בה ממש אלא על הדלקה שמתנה נמשכה, ואף שהנכרי הדליק יכול לברך להדליק, והכוונה שיהא נר דלוק²⁹, אי נמי שצוננו להדליק אם אינו דלוק כדי

קמו כדלעיל סי' רסא ס"ב.

קמו הנחות מנהגים אות כו. עולת שבת בשם שו"ת מהר"י מברונא סי' פה. ת"א ס"ק א.

צינים לקונטרס אחרון

טז סוף ס"ק יא.
 יז סי' פד: דלא לברך כלל.
 יח ס"ק ד.
 יט פסק מהר"ש מנוישטאט בשם מהר"ם סג"ל (שהובא בהגהות מנהגים אות כו).
 כ ס"ק טז. ולעיל שם ס"טז.
 כא גא: א: תתם מעיקרא וברא לא חזי, כב אבל ראה לעיל שם: אין סבירא כלל שיוכל לברך עליה לעולם אלא מיד אחר עשייתה.
 ראה במצויין בשו"ג שם.
 כג כדלעיל ס"ח.
 כד טעוף ה. ולעיל ס"ח.
 כה ס"ק זי.
 כו יו"ד סי' קכ, שכשהוא כשר בנכרי לא יברך גם כשהישראל עושה.

כו שבגמרא ובט"ז שם.
 כז רמז רדד.
 כח ראה מ"א סי' תרנא ס"ק יא"ב.
 ל כדלעיל סי' תרמא ס"א. וראה גם לעיל סי' יט ס"א.
 לא שבמרדכי שם.
 לב בילה מעכבת. יבמות קד, ב ושני' (ואח"כ ישתמש כדלעיל ס"ג).
 לג כב, ב ד"ה שלום ביתו.
 לד שם ד"ה אמר רבא.
 לה וכדלעיל ס"ד.
 לו ראה דברי מלביאל ח"ד ה. הערות בשו"ע ארמוה"ז ע' 133. הר צבי ח"א סי' קמ. העו"ב שטע ע' כב.

הלכות שבת רסג

קעט

השמשות יש להתיר לה לצוות לנכרי להדליק ושתברך היא קודם שתהנה לאורן¹³³ (דכיון שעיקר מצות הדלקת נר שבת אינה ההדלקה בלבד אלא ההנאה והתשמש לאורה היא עיקר המצוה¹³⁴ אלא שההדלקה היא התחלה והכונה למצוה זו ולכן מברכים עליה וזו ששכחה ולא בירכה בתחלת המצוה יכולה לברך קודם עיקר המצוה דהיינו קודם שתהנה לאורן) ומכל מקום לא תצוה להדליק אלא נר אחד¹³⁵ על השלחן שזהו עיקר המצוה (אבל נר אחד אפשר להתיר לה אף אם יש שם כבר נר דלוק¹³⁶ שמאחר שהנשים נוהרות מאד בכרכה זו הרי זה כצורך גדול שהתירו בו שבות בכין השמשות כמו שנתבאר בס"ר¹³⁷ א"ק¹³⁸):

יב סומא יכולה ג"כ לברך על נר שבת שהרי היא נהנית ג"כ ממאורות כמו שנתבאר בס"ר¹³⁹ ס"ט¹⁴⁰ ומכל מקום אם יש לה בעל פיקח יברך הבעל אך אם אוכלת בשלחן אחר עם אחרים שבירכו והדליקו אין לה לברך שהרי אז אין מצוה בהדלקה זו אלא משום שמחה יתירה כמו שנתבאר למעלה¹⁴¹ ולא אין שמחה כלל מאור הנר¹⁴²:

קונטרס אחרון

ליהנות ועכשיו שהוא דלוק אנו נהנים ג"כ, והנאה זו היא עיקר ציוויו (עיין בתוס' 17 ורא"ש 17 ור"ן 17 דאף למאי דסלקא דעתך דסגי בדלוקה ועומדת אפילו הכי מברך להדליק¹⁴³).

ולא דמי לכסוהו הרוח שאינו מברך¹⁴⁴, דהתם נגמרה המצוה ע"י הרוח, אבל הכא עיקר המצוה נעשית בהנאת הישראל. ודמי ממש לנכרי הנותן לידים שהישראל מברך, דאל"כ לא היו מתירין לכתחלה עיין סי' קנ"ט ס"א¹⁴⁵, והטעם משום שהמצוה נעשית בגוף הישראל, וה"ל כן הוא לפי פירש"י ור"ן, ואף לפירוש ר"י י"ל כן, אלא ד"ל דשאני התם שהישראל פושט ידיו, אע"פ שמסייע אין בו ממש עיין סי' שכ"ח ס"ג, אפשר דלענין ברכה מהני אפילו סיוע בעלמא. הילכך אין לסמוך על זה אלא בדיעבד, ומסתברא לברך אז על הדלקת הנר¹⁴⁶, עיין סי' ה' בדרכי משה 10 ודו"ק:

(ד) ונוכרה בבין השמשות ב' בודאי באמירה לנכרי מיירי המג"א¹⁴⁷, מדמסיים ומכל מקום בנר אחד סגי, וגם הצריך לעיין בס"ר¹⁴⁸ רע"ו ס"ב בהג"ה ע"ש, וא"כ ע"כ איירי בבין השמשות¹⁴⁹. ומ"ש ששכחה מלברך, היינו לברך ולהדליק, שכן הוא נקרא כלשון העולם¹⁵⁰, והא דשיבץ לפרש דין בדיעבד מאם שכחה והדליקה בלא ברכה, משום דלא שכיח כולי האי (ולכן לא העתקתיו בפנים):

קב מ"א שם (לסמוך בדיעבד על פסק מהר"ש מנישנאם בשם מדר"ם מ"ל, שהובא בהנהגות מנהגים שם).	תברך עליהם.
קכט מדרכי סי' צדו. וראה ק"א ק"ג. הר צבי או"ח ח"א סי' קמ. מ"מ וציונים. קיצור הלכות מלוואים ע' נפ.	קלא ראה ברכת הבית שער נה שיערי בינה אות ה'. הערות בשו"ע אדמו"ר ע' 127.
קל מ"א שם. וראה שו"ת (מכתב) רבינו (לקמן במוף הברך): תצוה לנכרי להדליק נרות של שבת והיא	קלב סעף ב.
	קלג סעף טו.
	קלד סעף י'.
	קלה ח"א ק"ט.

ציונים לקונטרס אחרון

לז כה ב ד"ה חובה, מג ראה שו"ת מהר"י ברוגא שם: להדליק להבא משמע כ"ו דכיון דתקנו להדליק שוב אין לברך. מד ס"ק ה'. וראה דברי מלביאל שם. הערות בשו"ע שם ע' 135. מה סוף ס"ק י"א. מו אף שבמ"א כתב עד שחשיכה, וכדלעיל סי' רסא ס"ב, שבה מותר לצורך מצוה. מז ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל קכד.

לז כה ב ד"ה חובה, לח פ"ב סי' יח. לט ד"ה גמ' שאני אומר, מ ראה דברי מלביאל שם, הערות בשו"ע שם ע' 134. מא ראה חולין פ"ו א. מב ולעיל שם ס"כ.

יג מצוה לעשות לכתחלה נרות ארוכים שידליקו עד הלילה ומכל מקום אם עשה נרות קטנים שאינן דולקים עד הלילה אין כאן ברכה לבטלה שכיוון¹⁷⁷ שאכל לאורן ונהנה מהן בסעודה שבת¹⁷⁸ אבל אם לא אכל לאורן כגון שאכל בחצר וע"ד שיתבאר בס' רע"ג¹⁷⁹ אם אינן דולקות עד הלילה שאז הוא נהנה מהן בחזרתו לבית שלא יכשל בעין ואבן באישון אפילה ולילה¹⁸⁰ הרי בירך לבטלה¹⁸¹ ומכל מקום אם הוא בענין שהיה שם קצת חושך באוזה מקום סמוך לחשכה אם לא היו דולקות שם והשתמש שם באותו מקום שום דבר לאורן אין כוה איסור¹⁸²:

יד אם הדליק נר¹⁸³ במקום שאין משתמשין בו כלום כשבת שאינו חייב להדליק שם נר¹⁸⁴ ואחר כך נמל נר זה הדולק והניחו במקום שמשתמשים בו לא יצא ידיו חובתו בנר זה¹⁸⁵ דכיון שבשעה שהדליקו היה במקום שאין משתמשים בו כשבת אינו ניכר שהדולק לכבוד השבת¹⁸⁶ ואם ברך על הדלקתו הרי זו ברכה לבטלה אבל יכול לברך ולהדליק במקום שמשתמשין בו כשבת אע"פ שאין משתמשים שם צרכי אכילה אם הוא חדר שלו או שהוא מיוחד לו בין שיניחנו דולק שם בין שיניחנו אח"כ אפילו במקום שאין משתמשים בו כלום כשבת וידליק כאן נר אחר¹⁸⁷ דכיון שהנר שבידך עליו היה מונח שעה מועטת כאן במקום החייב בנר שבת אין כאן ברכה לבטלה¹⁸⁸.

ומכל מקום לכתחלה יש ליוהר לברך על אותן הנרות שהן כבר על השלחן ולא על שאר הנרות אפילו אותן שבתוך הבית¹⁸⁹ ואפילו רוצה להניחן אח"כ על השלחן לפי שעיקר המצוה הן הנרות שעל השלחן שאוכלין לאורן¹⁹⁰ וראוי שתהא הברכה על אותן המונחים במקום שהוא עיקר המצוה ומכל מקום די שם בנר אחר¹⁹¹ (או ב' נרות כנגד וכו' ושמור¹⁹²).

אבל אם יש נשים רבות בבית אחד יכולות לברך לכתחלה גם בשאר מקומות ובלבד שיהא מקום שמשתמשים בו כשבת¹⁹³ אע"פ שאין משתמשים בו צרכי אכילה אם הוא חדר המיוחד לה או לבעלה ואם אינו מיוחד לה אינה יכולה להדליק שם אלא אם כן משתמשים שם צרכי אכילה אע"פ שהם אין משתמשים שם כלום אלא בעל הבית ובני ביתו או אפילו אחרים משתמשים שם צרכי אכילה¹⁹⁴:

מז (בר"א כשאוכלת משלה אבל אם היא (ה) סמוכה על שלחן בעל הבית אינה יכולה

קונטרס אחרון

(ה) סמוכה בו זה פשוט דבני ביתו אינם צריכים נר לכל אחד ואחד, דאפילו בנר תנוכה

קמה רבוש ס"י. הובא במ"א שם. וראה ברי השלחן ס"י ע"ד סק"כ.
קמו כבעל שלא קיבל שבת בחולקת, כדלעיל ס"י.
קמז מ"א שם. ראה נד"ת (זית"ל) ה"א ע' 51.
קמח מ"א שם.
קמט אור ורוע ה"ל ערב שבת ס"א. רמ"א שם. וכדלעיל ס"א.
קנ מ"א ס"ק כא.
קנא כדלעיל ס"א וק"א סק"א.
קנב עולת שבת סק"ו. ראה גם לעיל ס"י.
קנג מ"א ס"ק כ"א. וכדלעיל ס"י. וראה חרושי שאול בן הלוי – רבני הנדן השענות דף עב.

קלו אצ"ל: כיון.
קלז משמעות שיה' מהר"ד ס"י ג. מ"א ס"ק פו. וראה ברי השלחן ס"י ע"ד ס"ק ג.
קלח סוף פ"ב.
קלח כדלעיל ס"א. ולעיל ס"א שפנרבתן על ק"י.
קמ אגודה שבת פ"ב ס"י מה. שו"ע ס"פ.
קמא מהר"ד שם. מ"א סק"ו. וראה גם לקמן ס"י תקד סט"ו. ס"י התק"ו סכ"ט. וראה קצור הלכות הנד"ה.
 91.
קמב מודקני ס"י רע"ג. רמ"א סוף ס"י.
קמג מ"א ס"ק כג.
קמד ראה מ"א נתינים. פסקי ארדה"א 196.

הלכות שבת רסג

קפא

לברך שם אלא אם כן החרר מיוחד לה או לבעלה שאם לא כן אינה חייבת כלל להרליק שם שאין חיוב נר שבת חל עליה כלל לפי שהיא בכלל בני ביתו של בעל הבית ונפטרת בנר¹⁰¹ ואף אם בעל הבית מצוה לה להרליק ועושה אותה שלח

קונטרס אחרון

אמרו¹⁰² איש וביתו, והמהדרין שם¹⁰³ היינו משום פרסומי ניסא, ובנר שבת לא אשכחן הידור זה בגמרא, אם כן אין לברך עליו כיון שאינו חיוב בדבר מחמת עצמו (שאם היה חיוב בדבר היאך נפטר הבעל בהדלקת אשתו, הלא היא צריכה נר כפני עצמה, ולא אשכחן חיוב שתי נרות אלא שיש מכוונים כן כנגד זכור ושמור כמו שכתבו הטור ושו"ע¹⁰⁴, ומשמע שם בהדיא דבלאו הכי סגי בנר אחד לכל בני ביתו, וכן משמע מלשון הרמב"ם¹⁰⁵ וש"ע ס"ג, ואין להאריך בדבר הפשוט ומבואר להדיא מלשון המשנה¹⁰⁶ (ששינוי הדליקו את הנר ולא הדליקו נרות¹⁰⁷) והגמרא דף כ"ג ע"ב ודף ל"ה ע"ב וכל הפוסקים). ואף שפוטרי בזה הבעל הבית מחיובו¹⁰⁸, אין בכך כלום, כמ"ש החק יעקב סי' תל"ב¹⁰⁹ העולה שבת סי' תקפ"ה ס"ב¹¹⁰ ע"ש, ובמ"ש בסי' תל"ב¹¹¹ שכן הוא ג"כ דעת הרא"ש¹¹² וטור ושו"ע שם¹¹³.

ומיהו¹¹⁴ פשטא דלישנא דרא"ש וטור¹¹⁵ משמע ודאי להיפך. ש"מ"ש החק יעקב שם שגם שלא יברכו כולם אין נכון, הוא דוחק (אף שהוא מוכרח לדעת הש"ע שם כמ"ש שם¹¹⁶), שכיון שבעל הבית בירך כבר ולהם אי אפשר לברך מנא ליה להרא"ש (ומסי' קמ"א¹¹⁷ אין ראיה, דהשני אינו פוטר הראשון אלא גומר המצוה המוטלת על כלל הצבור וגם הוא בכלל. ועוד דהתם איכפת לן בקריאת הב' שאינו מברך לפניו ואינה מצטרפת לקריאת הראשון משום דכתיב תמימה¹¹⁸ כמ"ש בירושלמי¹¹⁹, אבל בעלמא לא איכפת לן ודו"ק) להמציא מלבו חיוב זה שישמרו הביכיה. אלא ודאי אינה כוננת פשוטו שאתה מברך לכולם היינו משום שמצוה היא שאחד יברך לכולם כמ"ש המג"א סוף סי' רי"ג¹²⁰, ודומיא דמתניתין¹²¹ וסיבוב אחד מברך לכולם, ואיתא נמי בחוספתא פ"י¹²², ודומיא דסוף פ"ה¹²³ בחוספתא גבי מאור אחד מברך לכולם, שהוא חיוב משום ברך עם כמ"ש בגמרא¹²⁴. וכן משמע בהדיא בתשובת הרא"ש כלל כ"ו¹²⁵ שכתב כן אפילו בב' מילות. וכן כתב סוף פ"ו¹²⁶ הדולחין גבי שחיטות. ועיין מ"ש בסי' רי"ג¹²⁷. ולפי זה מבואר מדעת הרא"ש וטור דהם חייבים בברכה, והטעם משום דהם מצווים במצוה זו מדין ערבות (לכך הם צריכים

קנז דרא"ש סי' תדנז. תוספת שבת כאן ס"ק יט. וכ"ה לעיל ס"מ.

ציונים לקונטרס אחרון

מת ברייתא כא, ב. מ"ט נר לכל אחד (ברייתא שם. רמ"א סי' תרעא ס"ב).
ג ודלעיל ס"א.
גא פ"ה ה"א: נר (לשון יחיד).
גב דל, א.
גד ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל קכה.
נד להרליק וגם בשאר המקומות דלעיל סי"ד, אף שאינם מיוחדים לה.
נה ס"ק יא.
נו ואלוה זוטא שם ס"ג ד.
נז ק"ו"א ס"ק ב. וכן פסק לקמן שם בפנים ס"ט, ובסי' תקפ"ה ס"ט.
נח פסחים פ"א ס"י.
נט סע"ב, כן יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ותפוזו לברוק איש במקומו על סמך ברכה שבירך בעל הבית.
ס עתה מבאר דעת היש חולקים בסוף הסעף, וחזרו ממ"ש בסי' תלב ק"ו"א ס"ק ב, ומיישב המנהג שגם הסמוכות על שלחן בעל הבית מברכות.

סא שממיה: שעשרה שעושין מצוה אחת אחד מברך לכולם.
סב סי' תלב ק"ו"א ס"ק ב.
סג ס"א: הקורא בתורה ונשתתק העומר יתחיל ממקום שהתחיל הראשון ויברך בתחלה ובסוף, ומבואר שם הטעם (בטור ובט"ז שם ס"א א): דאי תימא ממקום שפסק, הראשונים נתברכו לפנינם ולא לאחרים ואחרונים נתברכו לאחרים ולא לפנינם.
סד תהלים ט, ח.
סה ברכות פ"ה ה"ג (שמשם מקור הלכה זו).
סז ודלעיל שם ס"ד.
סח ברכות מב, א.
סט הלכה ח.
טז הלכה לג.
ע ברכות נג, א, וכדלעיל שם ס"ד. לקמן סי' רצח ס"ב.
עא ס"ד.
עב ס"ד. הובא בטור ושו"ע יו"ד סי' יט ס"ג.
עג ס"ד, לחלק בזה בין ב' מילות לשאר מצות.

לפטרם מחובו שהוא חייב להדליק שם לפי שמשתמש שם כשבת אפילו משתמש שם צרכי אכילה ואפילו אם הוא או מקצת בני ביתו אוכלים שם מכל מקום כיון שהוא או אשתו בירכו במקום אחד ונפטר בכרכה זו לכל ההדרים שהיוב הדליק שם כמו שנתבאר לעולה ^{קפא} א"כ גם שלוחו אינו יכול לברך שם ^{קפב} ויש חולקים על זה ^{קפג} וכן נתפשט המנהג במדינות אלו ^{קפד}:

מזן א"ע"פ שלא התפללו הקהל עדיין אם קדם היחיד והתפלל ערבית של שבת מבעוד יום חל עליו קבלת השבת ואסור בעשיית מלאכה ^{קפז} אפילו אם אומר בפירוש שאינו רוצה לקבל עדיין אין זה מועיל כלום כיון שהוכיח כבר עניינו של יום בתפלה ^{קפח}:
יז אם רוב הקהל קבלו עליהם שבת המועוט נמשכים אחריהם בעל כרחם ^{קפח} ואסורים במלאכה א"ע"פ שלא היו בבית הכנסת אצל קבלת שבת ^{קפח} ואפילו אומרים בפירוש שאינם רוצים לקבל שבת עדיין ^{קפח}:

קונטרס אחרון

לברך אשר קדשנו במצותיו וצונו. משא"כ בריש סי' ק"מ שאינו מברך מצונו שכבר בירך בשחר, אלא משום כבוד התורה לבד תיקנו לברך לכל קריאה וקריאה, עיין במ"ש סימן קמ"ג להשו"ע וט"ז ^{טז}, וכיון שהוא גומר קריאתה דיו בברכת האחת, ואף שהבעל הבית נפטר בברכה אחת לכל ההדרים מכל מקום הן צריכים לברך על מצות שעושים שהם חייבים בעשייתם, דמה לי שהיבנים מחמת עצמן ומה לי שהיבנים מחמת ערבות, שהרי המחויב מחמת ערבות נקרא מחויב בדבר להוציא אחרים ידי חובתן המחויבים מחמת עצמם כמ"ש הרא"ש פ"ג דברכות ^{טז}, אי"כ למה לא יברך על חיוב זה כמו שמברך המחויב מחמת עצמו. וכן משמע מסתימת לשון הב"י בסי' תקפ"ט ^{יז}, דדוחק גדול לאוקמי שלא היה בשעת הברכה והיה בתחלת התקיעות, הדהו ליה לפרש, אלא ודאי אף שלא היה בתחלתן ויצטרך אח"כ לשמוע על הסדר או ששמע כבר אפילו הכי מברך עכשיו, דלא כעולת שבת שם.

ולכתי אין למחות ולבטל המנהג שנהגו בהדלקת הנרות, כיון שיש להם על מי שישמכו. אבל גבי שופר ובדיקת חמץ שאין שם מנהג העתקתי דברי העולת שבת והחק יעקב, כיון שלא מצוינו לאחרונים שיהלכו עליהם בפירוש, וגם ספק ברכות להקל, ובפרט שכן הוא מוכרח לדעת הש"ע ^{יז} כמ"ש בסימן תל"ב:

קנה סעף פ.

קנו חזק יעקב סי' תלב ס"ק יא. משמעות הטולת שבת סי' תפפא.

קנו ראה ק"א ס"ק. וראה מ"מ ציונים. קנו' נרות שבת קדוש ע' 27. פסקי אדה"ז ע' 197. הע"ב תשנ"ג ע' 86. תשנ"ג ע' 54. תרב ע' 48. חרשי שאול בן הלוי – דברי חנוך סי' ח וברש"ממות דף ע"א וא"כ. נעתק בחלקו בנ"ח"ט (ג. 1) ח"ו לו ע' שנו. קיצור הלכות ע' קדי.

קנה ולא רוקא בחדר שלא הדליקו בו עדיין, אלא על שלחן האכילה (ראה תהלה לרד"י ס"ק ג. בדי השלחן סי' עד ס"ק כד), ואף בנות רבתי שאנין נשואות,

משנהגועו לחנוך, נר לכל אחת ובברכה.

קנט ברכות כו, ב. סוד ושו"ע ס"א. וז"ה לעיל סי' רסא ס"ג. לקמן סי' שצג ס"ב. סי' תקכו ס"ב.

וראה לעיל סי' ל ס"ה. סי' קפח ס"ח.
קס ב"י ר"ה גמ"ש רבנו עזר, כמשמעות המור, וש"ע שם. וראה ק"א ס"ק ג. וראה מ"מ ציונים. פסקי אדה"ז ע' 197.

קסא מודדני סי' ערצורצו. ב"י ושו"ע ס"ב. וז"ה לעיל סי' רסא ס"ג. לקמן סי' שצג ס"ב. סי' תקכו ס"ב.

קסב ריב"ם] בנדרכי סי' רצג.

קסג ריב"ם שם. שו"ע שם.

ציונים לקונטרס אחרון

עו ד"ה ואם התחיל (ולא יכול להשלים משלים אחר ודי בכרכה שביקר הראשון), ומשמע דייניו דוקא כשהיה שם החוקע בשעת הברכה אבל אם לא היה שם באותה שעה צריך הוא לברך בודאי. עו ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל קטח.

עד סי' זה בשו"ע לא הגיע לידנו. וראה ט"ז שם ס"ק א.
 עה סי' ג. וברע"ל סי' ח ס"א וסי' קסז ס"ג ושי"ג. וראה גם לקמן סי' ערב ק"א ס"ק ב. וראה זו נדברו חז"י סי' סז.

הלכות שבת רסג

קפג

ידן ואם אירע שאחד לא תיקן עדיין מאכלו לשבת כשהצבור רוצים לומר ברכו יש להם להמתין עליו (ממדת חסידות) ואם הוא סמוך לבין השמשות אל ימתניו¹⁰⁷:

יט אבל אם רוב הקהל לא היו בבית הכנסת אינם נמשכים אחר המיעוט ועיר שיש בה בתי כנסיות הרבה אין הקהל המתפללין באחד מהם נמשכים אחר המתפללים באחרים¹⁰⁸ אע"פ שהמה המיעוט נגד האחרים¹⁰⁹ (ויחיד שלא היה בבית הכנסת שקבלו בה שבת אע"פ שהוא רגיל להתפלל תמיד באותו בית הכנסת אם רוב העיר לא קבלו עדיין שבת אפשר להתירו במלאכה):

כ אדם שבא לעיר וכבר קבלו אנשי העיר שבת עליהם אע"פ שעדיין היום גדול חל עליו השבת ג"כ ואם היה עליו שום חפץ מוקצה או מעות לא ימלטנו בידיו להסירו ממנו¹¹⁰ אלא יעשה כמו ש[ן]הבאר בס"י רס"ז¹¹¹ במי ששכח כיסו עליו כשבת וע"ש:

כא מי שמעה ביום המעונן וסובר שהוא (1) חשבה ממש והתפלל ערבית של שבת ואח"כ נודע לו שעוד היום גדול¹¹² אע"פ שכשהתפלל היה מפלג המנחה ולמעלה שהוא זמן הראוי לתוספת שבת¹¹³ צריך הוא לחזור ולהתפלל ערבית כיון שהוא לא נתכוין בתפלתו מפני קבלת תוספת שבת אלא מפני שהוא לילה והרי

קונטרס אחרון

(1) חשבה ממש בו ע"כ צריך לומר כן, לפי מ"ש המג"א¹¹⁴ דאפילו בחול דינא הכי¹¹⁵. וכן הוא בהדיא בתלמודי רבינו יונה³. וכן משמע מלשון רש"י¹¹⁶ הביאו בי"י. ומכל מקום לא העתקתי דברי המג"א גם בחול, לפי שצ"ע לדינא, דהא לר"י יהודה¹¹⁷ דמי ממש לטעה וסבר להתפלל באמצע והרי הוא תחלת הלילה, שהרי כיון שמגיע פלג המנחה נעשה לילה מאליו לענין תפלה בלא דעתו ומחשבתו של אדם כלל, וכיון דמספקא לן אי הלכתא כוותיה¹¹⁸ אין צריך לחזור ולהתפלל אי עביד כוותיה אף בלא מתכוין, משא"כ בקבלת שבת דברצונו תליא¹¹⁹ מילתא אף לר"י יהודה, דכשאינו רוצה לקבל שבת אלא להתפלל תפלת שבת אף שהגיע פלג המנחה, ואפילו בדיעבד כשלא היה בדעתו לקבל תוספת שבת והתפלל תפלה של שבת, דמי ממש למתפלל של שבת בחול, שאף שהוא בזמן תפלה לא יצא¹²⁰, ולהכי כשהוא חושב שהוא לילה ובאמת אינו לילה הרי אין שבת כלל במחשבתו, שמחשבה זו שבתעות אינה כלום שהיא שקר, והתוספת אינו עולה על דעתו כלל, ועוד שהוא בטעות, ונמצא שהתפלל של שבת בחול. ומיהו ממי"ש בי"י וש"ע ס"א ואפילו אינו רוצה בו, משמע דיוצא ידי חובת תפלה. ולפי זה הא דאינו יוצא כאן אינו משום דטעה בקבלת שבת אלא משום שטעה ביום, וא"כ הוא הדין בחול לא יצא, אבל צ"ע למה¹²¹:

קסד ספר חסידים סי' רפב. ח"א סק"ל.

קסה כנסת הגדולה הגב"י בשם הר"א ו' נחמאש. ח"א ס"ק כד.

קסו פרי מגדים א"א ס"ק כד.

קסז שג"י הקט"ס סי' נט. שו"ע ס"ג.

ציונים לקונטרס אחרון

פב ברכות כו, א.	עח סוף ס"ק כו.
פג ברכות כז, א. טור וש"ע סי' רלג ס"א.	עט ולענין חול אין חילוק בין סמוך לחשכה לבין
פד כדלעיל סי' רסא ס"ה.	עז עיר היום גדול.
פה ראה לעיל סי' קח סי"ח (כשהתפלל כל הי"ח ברכות).	פ ברכות כז, ב. ד"ה רב צלי (והיה חושב שהיה לילה).
פו ראה מחשבת חיים ע"י קפ וא"לך.	פא שם ד"ה טעו"א (וכסבר חשכה).

התפלל במעוות ומותר לו לעשות מלאכה קודם קבלת שבת בהתפלה השנייה לפי שקבלה הראשונה היתה במעוות ואינה חשובה כלום:

כב כמה דברים אמורים ביחודים אבל צבור שמעו ביום המעונן והתפללו ערבית של שבת בעוד היום גדול אינם צריכים לחזור ולהתפלל ^{קטז} אם כשהתפללו היה מפלג המנחה ולמעלה ^{קטז} לפי שאין מטריחין על הצבור ^{קטז} וכיון שאינם צריכים לחזור ולהתפלל חל עליהם קבלת השבת שבתפלה הראשונה ואסורים במלאכה ^{קטז} ומכל מקום אם יש מיעוט שלא קיבלו עדיין שבת אינן נמשכים אחר הרוב כיון שקבלת הרוב היתה במעוות ^{קטז} (ו) ויש חולקין על זה ^{קטז} ואומרים שאף אם כל הצבור קיבלו במעוות מותרים כולם במלאכה אע"פ שאינם צריכים לחזור ולהתפלל לפי שאין מטריחין עליהם אבל בקבלת אינה כלום כיון שהיא במעוות ויש לסמוך על דבריהם אם צריכים לכך:

כג מי שהשהה להתפלל מנחה בערב שבת עד שקבלו הקהל שבת דהיינו שאמרו רבונו לא יתפלל מנחה באותה בית הכנסת בשעה שהקהל מתפללין ערבית שמאחר

קונטרס אחרון

(1) ויש חולקין על זה בו אף שהם תלו בהדלקה, היינו משום דסבירא להו ככה"ג כמבואר במדרכי ¹³ ע"ש, אבל אן לא קיי"ל הכי אלא בנשים, ואין צבור לנשים כשהיה נשי כו' ¹³. ואף שלכתחלה טוב להתנות גם באיש ¹³, מכל מקום כאן שרבים מקילים בלאו הכי פשיטא דאין להתמיר כלל, ובפרט דהכא מיקרי דיעבד.

והנה מ"ש הט"ז ³ לתסור דעתם מ"ש רמ"א הוא תמוה מאד ¹³, ומבואר במג"א ¹³ שזוהו דעת רבים, ובפרט שהגאונים הכי סבירא להו ¹³. אבל מ"ש ¹³ דלא קיי"ל כהמממרים בנגיעה, כן פסק גם בד"מ ¹³, והאילה וזוטא ¹³ יחידאה הוא, אף לפי מ"ש המג"א ¹³, שהרי מסתימת כל הפוסקים גבי שמן המטפח מן הנר לכלי שתחתיו שאסרו להסתפק ממנו בשבת כמ"ש בס"י רס"ה ¹³, ולא אסרו ליגע בכלי או בשמן, אע"פ שהוא מוקצה מחמת מצוה ¹³ כמו שכתבו התוס' דף מ"ב ² ומ"ד ², ועוד דמוקצה מחמת מצוה אינו חמור ממוקצה דגרוגרות וצמוקים שמוותר ליגע בהם, ואין איסור אלא לטלטלם, דכללא כייל רמ"א בריש סי' ש"ח ¹³ דכל מוקצה מותר בנגיעה, אפילו הראוי לאכילה ולא גווינן שמא יאכלנו:

קעא גמרא שם. ש"ע שם.

קעב תלמודי רבינו יונה ברכות שם. ב"י שם. ש"ע שם. וראה לעיל סי' רפ"א סוף ס"ה. לקמן סי' תפ"ב.

קעג גמרא שם.

קעד הגאונים הובא במדרכי סי' רצ"ג. שבג"י הלקט מ"ס פ"ג. אור וזונו הל' ע"ש סי' פ"ג. דאב"ן סי' קע. ורק"מ סי' מ"ח. דרכי תשובה סק"ל. הש"ע בהכנת שלמה על ברכות שם. שש"נ נדרים ברכות (יה, ב) אות

צינונים לקונטרס אחרון

אות כח (שיפה עשה הלבוש שהשמיטו).
צו ס"ק יד (שחלק על הדרכי חמורות וכתב שאין לזוז מפסק הש"ע בזה).
צו ס"ק כז (שביאר טעם האיסור שהוקצה למצוות וגזרינן שמא ישתמש בו).
צח טור ושר"ע סי"ג.
צט ראה לקמן שם קו"א ס"ק א. סי' תקי"ד סכ"ד.
ק ע"ב ד"ה ואין.
קא ע"א ד"ה שכבר.
קב סעיף ג. ולקמן שם סי"ד.

פז דלעיל סי' ושי' (שקבלת שבת תלויה בהדלקת הנר).

פח כתרי גברי דמיין (ברכות מה, ב).

פט כדלעיל סוף סי'.

צ ס"ק א.

צא וכן הקשה באלהי רבה ס"ק לא.

צב ס"ק ב.

צג ולכן הובאה דעה ראשונה זו בפנים כסתם.

צד הט"ז שם.

צה ארציל: ב"ד"ח (ברברי חמורות) ברכות פ"ד סוף

הלכות שבת רסג

קפה

שהקהל קרשו היום אין לו לעשותו חול אצלם אלא ילך חוץ לבית הכנסת ויתפלל שם מנחה של חול⁸⁹ והוא שלא ענה עמהם אחר ברכו אבל אם ענה הרי קבל עליו שבת ואסור לו להתפלל מנחה של חול אלא יתפלל ערבית שתיים⁹⁰ כדרך מעה ולא התפלל מנחה בערב שבת שנתבאר בסימן ק"ח⁹¹:

בד ואם בא לבית הכנסת סמוך לברכו יתחיל להתפלל מנחה של חול ואע"פ שמיד בעודו מתפלל מנחה יאמרו הצבור ברכו ויקבלו שבת אין לו לחוש במה שהוא מתפלל אצלם תפלה של חול כיון שהתחיל בהיתר⁹² ואע"פ שכל דבר שצריך להתחיל בהיתר צריך להקדים כל כך כענין שיוכל לגמור קודם שתיגע שעת האיסור אבל אם ידוע שמשוך תוך שעת האיסור הרי זה כמתחיל באיסור כמו שנתבאר בסימן רל"ח⁹³ מכל מקום כאן אין להקפיד כל כך לפי שאיסור זה שלא להתפלל הפלה של חול אצל צבור המתפלל של שבת אינו אלא הומרא בעלמא⁹⁴:

בה מי שקדם להתפלל ערבית של שבת קודם שהתפללו הקהל אף על פי שכבר חל עליו קבלת שבת⁹⁵ יכול לומר אפילו לישראל חבירו שלא קבל עדיין השבת שיעשה לו מלאכה⁹⁶ ומותר לו ליהנות מהמלאכה בשבת⁹⁷ דכיון (ה) שלהבירו מותר

קונטרס אחרון

(ח) שלהבירו מותר בו גם ⁹⁸ לפי מ"ש הר"ן ⁹⁹ ובי"ח ¹⁰⁰ ומג"א ¹⁰¹ צ"ל כן, שהרי אין צד היתר מתיר האמירה לעשות בשבת אלא לעשות אחר השבת, כמ"ש בסימן שבי"ה ס"ח וס"י ¹⁰² וכמ"ש המג"א בס"י ש"ז ¹⁰³, אלא ודאי שגם הר"ן סבירא ליה דהכי עדיף טפי מלומר לכרך פלוני אני הולך, שאינו מותר אלא מהמת שלמחר הוא יום המותר, אבל הכא כיון שלהבירו מותר הוא אף היום דינו כאומר לעשות ביום מותר ושירי כשיש צד היתר, [ו]להתוס' ורשב"א ¹⁰⁴ וט"ז ¹⁰⁵ אף בלא צד היתר.

אבל צ"ע, דהא אבל אסור לומר לחבירו לעשות לו מלאכה אע"פ שלהבירו מותר ¹⁰⁶, ואין לומר דשאני הכא לחבירו ג"כ בר שביעה ואעפ"כ אינו שובה, דהא בתחומין ליכא למימר הכי ¹⁰⁷ (ועוד) קשה הלא כל נכרי אינו מצווה כלל על השבת ואפילו הכי אסור לומר לו, ואין לומר דשאני הכא דאף לישראל אחר מותר וכמ"ש מהרי"ז ¹⁰⁸, דמכל מקום טעם זה שכתבו התוס' ורשב"א

קעז תרומת הדשן ס"ד, וכתבום ס"י קנ"ג. ש"ע ס"י.	קפא ס"ה זה כשוע"ר לא הגיע ליינו, וראה ש"ע שם ס"ב.
קעח תרדכי ס"ה ר"ג. הנהיג מיינונות פ"ה ט"ף אות ר.	קפב תרומת הדשן שם. מ"א ס"ק כ"ט.
קעט ט"ף ד.	קפג כדלעיל ס"ט.
קפ תרומת הדשן שם. ש"ע ס"ט.	קפד דמ"א בחידושי שבת קנ"א, א ד"ה א"ר יהודה בשם תתוס'. הובא בר"ן ד"ה ובראמיתן. ש"ע ס"ה.
	קפה רמ"א שם.

צייונים לקונטרס אחרון

קג לכללות קו"א זה ראה העו"ב בקו"א ע' צט ואילך, ביאורי השלחן ע' שפ ואילך.	קט שבת שם ד"ה א"ר יהודה, בשם תתוס'. הובא בר"ן שם.
קד קנ"א, א ד"ה מדאמרין, שמותר רק במקום שיש לומר שאם יש שם ברוגזין הוא עצמו שומר.	קי ס"ק ג.
קה ד"ה כתב הר"ן, דמטעם הר"ן מותר גם כאן, דאם לא היה מקבל שבת הוא עצמו היה מותר לעשות לו מלאכה.	קיב ראה ש"ע יו"ד ס"י שפ ס"ה וסייג"ד. כמה דינין בזה נתבארו במהדור"ב לס"י רמג ד"ה וחילוק זה ואילך.
קו ס"ק ל, שכתוב כהב"י.	קיג ואעפ"כ מותר לו להבירו שמור לי פירות שבתותיך, כדלקמן ס"י שז ס"ז.
קז ולקמן שם ס"א וס"ז.	קיג ס"י קט"ז, כמובא כאן בפנים (אחרי טעם תתוס' ורשב"א), וראה לעיל ס"י רס"א ס"ג.
קח ס"ק יב. וראה גם לקמן שם ס"ז. וראה לקמן ס"י רע"ו קו"א ס"ק ג ד"ה והנה מלשון.	

הוא אין באמירתו אלו איסור כלל¹⁰⁹ (ולא אסרו אמירה לנכרי¹¹⁰ אף על פי שאינו

קונטרס אחרון

כיון שלחבריו מותר הוא אין באמירתו כלום מופרך הוא). ועוד קשה היכי שרינן ליה למימר לחבירו הא קייילי שלוחו של אדם כמותו¹¹¹ וידו כידו¹¹² והרי זה כעושה בעצמו¹¹³ בפיטל לפי מ"ש תלמידי רבינו יונה בפ"ד¹¹⁴ דהמקבל תוספת שבת מיתסר מדאורייתא ע"ש, א"כ מה מועיל צד היתר לאיסורא דאורייתא, דהא מילתא דמיא ממש לאומר לאשה אקפי לי קטן שתייב מלקות כדאייתא בבבא מציעא דף י' ע"ב¹¹⁵, ע"ש ברא"ש¹¹⁶, אף שהיא אינה מוזהרת כלל מן התורה בבבל תקיף, והיא מותרת לגמרי לעשות זה מדאורייתא משום לאו דבל תקיפו, ואפילו הכי סופג הוא ארבעים משום לאו זה משום שעשתה בשליחותו ונעשה כעושה בעצמו, והכא נמי לא שנא. ואף אם תמצוי לומר דהכא איכא אסורא לדרייה אלא מדרבנן, מכל מקום גם השליחות לחבירו ליתסר מדרבנן כיון דהוה ליה כעושה בעצמו ממש. ואף לפי דעת הב"י ומג"א שיש כאן צד היתר, מכל מקום כיון שלעשות בעצמו אסור גם השליחות הוה כעושה בעצמו. ולא דמי לשמירת פירות¹¹⁷, דהתם אין חבירו עושה שום מלאכה כלל שהולך בתוך התומן, ואף שהולך ע"י אמירתו של זה הרי זה כאלו זה הולך אותו שם (כמ"ש התוס'¹¹⁸ ורא"ש¹¹⁹ ס"ב פ"ו דבבא מציעא) או נשאו אותו שם בתוך התומן של חבירו, שלא היה עושה איסור בהולכה זו או במשא זו אלא משום עצמו שלו אסור להלך שם, אבל עכשיו שהוא עצמו אינו מהלך שם רק שחבירו מהלך שם ע"י אמירתו לא נעשה שום מלאכה בשליחותו, אף אם נמנה התחום בשם מלאכה. אבל כאן מה שחבירו מבעיר בשליחותו הרי זה כאלו אוהו ידו של חבירו ומבעיר בה שנעשית כידו אריכתא, כמו שנעשית יד האשה המקפת¹²⁰ (ועוד קשה קצת לשון התוס' ורשב"א אין באמירתו כלום, הוה ליה למימר אין באמירתו איסור כלל ומאי כלום). וצריך לומר דודאי איסור שליחות אין כאן כלל.

והענין הוא דהנה ב' מיני אסורים יש בעושה מלאכה ע"י אחר¹²¹, א' משום שהאחר עושה בשבילו וה' אסור בנכרי בלא אמירה אלו שצריך למחות בידו¹²² כדאייתא ברף קכ"א אדעתא דישאל מי שרי. ואין הטעם משום גזרה שמא יאמרו לו¹²³, כמו שטענם זה אסור ליהנות ממלאכתו כמ"ש בטימן שכ"ה¹²⁴ ותקט"ו¹²⁵, דהא גבי מסס בסי' רמ"ד¹²⁶ התיירו לקבוע לו המלאכה בשבת והצריכו בקבלנות כדי שיעבוד אדעתא דנפשיה ולא אדעתא דישאל, וכן בהגהות מריכ"י סוף פ"ד¹²⁷ לענין לקצץ לנכרי לדבר מצוה דשרי לדעתו, ובלא קציעה אסור דקעביד אדעתא דישאל, אלמא דהא חמירא מאמירה עצמה, והטעם משום דכעושה בשביל ישראל נעשה שלוחו ושלוחו כמותו דיש שליחות לנכרי לחומרא¹²⁸ כמ"ש הגהות מיימוניות

קפו ורשב"א שם. והכא ברין שם. וראה ק"א סק"ה.

קפו לעיל סי' רנ"ג ס"א.

ציונים לקונטרס אחרון

קיד קידושין מא, ב ושי"ג.	קפו	קידושין מא, ב ושי"ג.
קטו נוסח מינוי שליחות גט, בשו"ע אה"ע סי' קמא ס"ל.	קפו	קטו נוסח מינוי שליחות גט, בשו"ע אה"ע סי' קמא ס"ל.
קטז ראה לקי"ש ח"ח ע' 367. ח"ג ע' 113 ותערה 10. חקיקת יואב או"ח סי' יד, התמים ע' רד.	קפו	קטז ראה לקי"ש ח"ח ע' 367. ח"ג ע' 113 ותערה 10. חקיקת יואב או"ח סי' יד, התמים ע' רד.
הערת בשו"ע ארמ"הו"ז ע' 137. שיח השרה ע' קנ"ב שו"ה.	קפו	הערת בשו"ע ארמ"הו"ז ע' 137. שיח השרה ע' קנ"ב שו"ה.
קיו ברבוב, כז, ב ד"ה רב צלי בשם הר"י מאורלני"ש.	קפו	קיו ברבוב, כז, ב ד"ה רב צלי בשם הר"י מאורלני"ש.
קית שלולי הטעם שאין אומרים בזה אין שליח לדבר עבירה, חייב שולחו.	קפו	קית שלולי הטעם שאין אומרים בזה אין שליח לדבר עבירה, חייב שולחו.
קיש פ"א סי' ל (דקיי"ל בזה אין שליח לדבר עבירה, וזאת רמ"א ח"י"מ רס"י קפב. ש"ך שם סי' א.) וראה מחנה יוסף שבת סוס"י ד'.	קפו	קיש פ"א סי' ל (דקיי"ל בזה אין שליח לדבר עבירה, וזאת רמ"א ח"י"מ רס"י קפב. ש"ך שם סי' א.) וראה מחנה יוסף שבת סוס"י ד'.
קכ דקלמן סי' שו ס"ו.	קפו	קכ דקלמן סי' שו ס"ו.
קכא ג, א ד"ה חסום: לאומר לנכרי אכול ובלה	קפו	קכא ג, א ד"ה חסום: לאומר לנכרי אכול ובלה

דלא שייך התם אמירה לנכרי שהישראל עצמו יכול ליתן ובלה בפיו.	קפו	דלא שייך התם אמירה לנכרי שהישראל עצמו יכול ליתן ובלה בפיו.
קכב סי' ו.	קפו	קכב סי' ו.
קכג ראה לקי"ש ע' 113. כללי הפוסקים וההוראה כללי יד.	קפו	קכג ראה לקי"ש ע' 113. כללי הפוסקים וההוראה כללי יד.
קכד ראה גם לקמן סי' שו ס"ה.	קפו	קכד ראה גם לקמן סי' שו ס"ה.
קכה ראה לעיל סי' רנ"ג ס"י ובמצויין שם, באיזה אופן צריך למחות.	קפו	קכה ראה לעיל סי' רנ"ג ס"י ובמצויין שם, באיזה אופן צריך למחות.
קכו ראה צ"צ סי' כט ס"ק ב"ה.	קפו	קכו ראה צ"צ סי' כט ס"ק ב"ה.
קכז לקמן שם סעיף ט. וכ"ה לעיל סי' רמ"ג ס"ב ושי"ג.	קפו	קכז לקמן שם סעיף ט. וכ"ה לעיל סי' רמ"ג ס"ב ושי"ג.
קכח סעיף א.	קפו	קכח סעיף א.
קכט לעיל שם ס"ב.	קפו	קכט לעיל שם ס"ב.
קל רמז תנ"ט, וראה גם לעיל סי' רנ"ב ק"א סי' ו.	קפו	קל רמז תנ"ט, וראה גם לעיל סי' רנ"ב ק"א סי' ו.
קל"א רמז ט"ז, וראה גם לעיל סי' רמ"ג ס"ב.	קפו	קל"א רמז ט"ז, וראה גם לעיל סי' רמ"ג ס"ב.
קלא כולל ע"ל סי' רמ"ג ושי"ג.	קפו	קלא כולל ע"ל סי' רמ"ג ושי"ג.

הלכות שבת רסג

קפו

מצווה על השבת) אלא כשאומר לו בשעה האסורה לכל ישראל^{קפח} (ענין סי' רס"א^{קפז}).

קונטרס אחרון

פ"י^{קפז}, ואפשר דכולי עולמא מודו בזה לענין שבת וכיוצא בה^{קפז}. אבל כשעושה בשביל עצמו אין בה משום שלוחו כמותו, אלא שהאמירה אסורה בשבת עצמה משום ממצוא חפצך^{קפז}, והוה איסור ב', והיינו כל שאסור לו לעשות בעצמו אסור לדבר מעניינו וכן להזמין את עצמו לכך, דהיינו להתחייב על תחום וכיוצא בזה, דתרווייהו נפקא מהאי קרא^{קפז} עיין בתוס' דף ק"יג ע"ב^{קפז}, ובתרווייהו שרי בלשמוך פירות^{קפז}, דהתם לא שייך איסור שליחות אלא מפני שמתעסק בדבר האסור לו.

ולמדו מזה התוס'^{קפז} לענין קבלת שבת, דהא פשיטא להו דהמקבל להו דהמקבל שבת מבכור יום על עצמו, אף שמתמא קבל עליו כל חומרות וסייגים השייכים לשבת כמו שנתבאר בס' רס"א^{קפז}, מכל מקום לא קבל מסתמא אלא איסורים התלויים בגופו אבל לא התלויים חוץ לגופו, כגון אחר העושה בשבילו שלא יצטרך למחות, והוא הדין לענין אמירה שאין בה משום איסור שליחות דהיינו מה שעושה בשבילו, שאיסור זה נולד בשעת עשיית מלאכה שעושה בשבילו שנעשית ידו כידו, ואיסור הבא ממאלי הוא והוא אינו עושה שום מעשה בזה, והוה ודאי לא קבל עליו כמ"ש הלבוש^{קפז}, ומטעם שכתב מהר"י^{קפז} (והוא הדין במוצאי שבת אינו הפך מסתמא שתומשך עליו חומרא זו^{קפז}), אלא דעל עצמו קבל ודאי כל השבוחים, ובאמירתו עובר על שבות בעצמו שמתעסק בדבר האסור לו, ולא סגי בטעמא דמהר"י אלא לאותו דבר שנעשה על ידי אחרים, אבל אותו דבר שעושה בעצמו מה לי שעושה באחד משאר איביו ומה לי שעושה בפיו, דעקימת שפתיו גופא יש בה איסור שמתעסק בדבר האסור כמו רגליו המהלכין להתחייב על התחום לדבר האסור לו. ועל זה הביא ראה משמירת פירות דכיון שלתכירו מותר אין באמירתו כלום, ר"ל שאין מתעסק כלל בדבר האסור אלא בדבר המותר. ולפי זה עולין דברי התוס' עם מהר"י בקנה אחד, ואין צריך למה שנדחק המג"א בס' רס"א^{קפז} לחלק בין יחיד לצבור, וגם בדרכי משה^{קפז} משמע דמהר"י מיירי ביחיד ע"ש.

והנשא לא קשיא מידי מאבל דאסור משום שליחות, וכן לנכרי, אפילו אמר לו לעשותו אחר השבת^{קפז}, דכיון דלעשות בשבת אסור א"כ כשאומר לו לעשות למחר הרי מתעסק בדבר האסור לו היום, דהיינו עשיית הנכרי בשבילו שהיא עצמה אסורה משום דיש שליחות לחומרא, או מאיזה טעם שיהיה^{קפז}, ולכן אסור לדבר ממנה אע"פ שהיא למחר (ומהאי טעמא מותר לומר לו עשה מהלאכתך^{קפז}), אלא אם כן יש צד היתר היום ע"י בורגין^{קפז}, ור"ל שאיסור המלאכה אינו מתחמת עצמה אלא דבר אחר גורם האיסור, ויוכל להצטייר שיסתלק אותו גורם ויעשה המלאכה בהיתר היום בדמותה כצלמה כמו שרוצה לעשותה למחר, אזי מותר להתעסק בה אע"פ שלא

קפח תהר"י ווי"ל סי' קפו. הובא במ"א סי' רסא סק"י. **קפט** סוף ג.

וראה גם לקמן סי' רצט סכ"א.

ציונים לקונטרס אחרון

קמב דעת הרמ"א סי"ז (דלא בלבוש הנ"ל שמחלק), וכדלקמן בפנים, ובס' רצט סט"ו (במוסג).

קמג ס"ק ז.

קמד כאן ס"ק ח בסופו.

קמה כדלקמן סי' שו ס"ה (שאסור בזה משום ממצוא חפצך).

קמו מכל הטעמים האמורים (כשעושה הנכרי בשבת) לעיל סי' רמג ס"א וש"נ.

קמז כדלקמן סי' שו ס"ה (שאין בזה לא שליחות ולא ממצוא חפצך).

קמח כדלקמן סי' שו סט"ו. וכן נתבאר שם הטעם שלפנינו.

קלב אות ב.

קלג ראה בסומך לעיל שם.

קלד כדלקמן סי' שו ס"ה. וראה גם סי' שז ס"א

וס"ח וסי"ד.

קלה ראה לקמן סי' ש"א וס"ה.

קלו לענין מקח וממכר. הובא גם לקמן סי' שא

ק"א ס"ק ב. לעיל סי' רמד ס"ב.

קלז כדלקמן סי' שו סוף ס"ג. סי' שז ס"ז.

קלח שהובא כרשב"א שם.

קלט סי' ק"א ס"ק ג.

קמ סוף יז. הובא בט"ז ס"ק ג.

קמא כיון שיש מקומות שעדיין לא קבלו השבת.

ובן מי שמאחר להתפלל ערבית במוצאי שבת או שממשך סעודתו בלילה מותר לו

קונטרס אחרון

נסתלק הגורם עדיין, וגם אי אפשר להסתלק היום בפועל ממש, מכל מקום הוא אינו מתעסק כלל לעשותה דוקא באיסור אלא לעשות דבר שהוא מותר בעצמו, לאפוקי מלאכה האסורה מחמת עצמה, או שאי אפשר להצטייר שיעשה אותה בהיתר אלא אם כן לא יעשה כמו שהוא רוצה לעשותה למחר, אסור להתעסק לה היום, שהרי מתעסק בשבת כדי לעשות רצונו למחר בענין שאי אפשר להצטייר שיעשהו היום בהיתר. והילכך אם לא הבורגנין אין מועיל מה שהיה יכול לילך לקרוב משם מאתמול, שאז לא היה הולך כל כך למחר כמו שילך עכשיו, והוא מתעסק היום להליכה של עכשיו שהיא אסורה היום. ובהו נסתלקה תמימה ה"טז¹⁰⁸ מעל הר"ן ובי" ומג"א.

אבל לפי מה שכתב ה"טז¹⁰⁷ צ"ע, דהא אי אפשר לעשות בורגנין ומחיצות בשבת, ואם ע"י נכרי, א"כ גם פירות המחוברים אפשר לתולשן על ידי נכרי¹⁰⁸, ומה הפרש יש ביניהם לפי דעתו. ועוד קשה דמכל מקום בשעת אמירתו עדיין אין בורגנין ומחיצות, וא"כ בשעה שמתעסק אין צד היתר, ומה יתן ומה יוסיף אם שיהיה צד היתר אח"כ, בלא הכי אינו מתעסק אלא לעשות למחר שהוא יום המותר, ואין שום טעם כלל לתלות האיסור בשעות שנשארו ביום אחר התעסקותו אם יוכל להמצא אז צד היתר שאז אינו עושה מאומה. ועוד סמוך להשכח שאין שהות ביום לעשות בורגנין ומחיצות הרבה מאוד היא אסור. וגם עיקר ההיתר כשאין בורגנין ומחיצות הוא הלכתא בלא טעמא לפי דעתו וצ"ע. ומכל מקום מ"ש דגבי שמירת פירות אין הטעם משום בורגנין, כן משמע בהדיא מפרש"י ור"ן במשנה¹⁰⁹, ובטור וש"ע סי' ש"ז¹¹⁰, ע"ש בב"י שהעתיק לשון רש"י. אלא שמלשונם משמע טעם אחר לגמרי, הפך מ"ש ה"טז¹¹¹ והרשב"א שהשמירה אסורה לזה, אלא סבירא ליה דכיון שהשמירה עצמה מותרת גם לזה אם היו בתוך התחום, אלא שאי אפשר לו לילך לשם הרי זה כמו שהפסיקו נהר, כיון שהוא אינו אומר לו רק לשמור שהינאן מצד עצמה מותרת גם לו. וכן משמע בהדיא בהרמב"ם ריש פ"ק כ"ד¹¹². וא"כ אין ראייה כלל לקבלת שבת. אלא שלזה הקדים הר"ן שם¹¹³ לפרש שמור לי היינו שאומר לו לך למקום פלוני ושמור כו', וא"כ אומר לו לעשות דבר האסור לו דהיינו הליכה למקום פלוני, ואפילו הכי שרי.

ולדינא אף רש"י מודה דשרי אפילו בכהאי גוונא, אלא דקושטא דמילתא נקט לפי פירושו, דהא נתן בפי"ד דעירובין¹¹⁴ היו שנים כו' מביאים ואוכלים באמצע, ומשמע דזה מותר לו לומר שיביא, והרמב"ם¹¹⁵ וטור וש"ע¹¹⁶ כתבוהו בסי' שמו"ט אפילו לענין [ישות] הרבים דאורייתא (ועוד דאם היה איסור באמירה היה אסור לאכול עמו, כמו פירות שהובאו מחוץ לתחום או דרך רשות הרבים עיין סי' שכ"ה סט"ז¹¹⁷, שאסורים משום גזירה שמה יאמר לו להביאו, אע"פ שיש לדחות). וכן בסוף פ"ה דביצה¹¹⁸ גבי פירותיו שבעיר אחרת שהם כרגלי מי שהפקדו אצלו ומותר להביאן לו שאכלם ביו"ט, משמע שמתור לו לומר להביאם לו, אי מטעמו של הרשב"א אי מטעמו של הר"ן. אבל ע"י נכרי ודאי אסור בכהאי גוונא, דהא אם הביא מחוץ לתחום אפילו היה בבין השמשות אמה אחת חוץ לתחום אסור למי שהובא בשבילו משום גזירה שמה יאמר לו¹¹⁹, אע"פ שאם היה ישראל היה מותר לו להביא עד סוף תחומו שהוא סמוך לעיר, וא"כ אין להאריך אלא מה שהביא הנכרי מסמוך לעיר לתוכה, ובשביל זה אין לאסור כלל בדיעבד כמ"ש

צינונים לקונטרס אחרון

קמט בתשובתו שבס"ג ג, דמוכח בנמרא שאין מתירים מטעם בורגנין ומטעם אי בעי לא היה מקבל.)	קנג סעיף ח.
קנז דהיתר בורגנין הוא דוקא כביש היתר עכשיו, ולא כשרוצים לומר למפרע דאי בעי לא היה מקבל.	קנד הלכה ג: שהרי מותר לשמור בשבת.
קנא שאסור בזה לקמן סי' ע"ג.	קנה קנא, א ד"ה כלל אמר.
קנב קנ, א ד"ה אבל מחשיך; וזה דבר המתור בשבת לשמור פירותיו אם היו בתוך חתומי.	קנו מה, א.
	קנז פ"ב ה"טז.
	קנד ולקמן שם סי'.
	קנא וצ"ל: סי'.
	קס לט, ב, ולקמן סי' שצו סי"ט.
	קסא בולקמן סי' שכה סי"א.

הלכות שבת וסגורסד

קפמ

לומר אפילו לישראל שכבר התפלל והכביל בתפלה שיעשה לו מלאכה ומותר לו להיות ולאכול ממלאכתו^א אע"פ שאח"כ יזכר עדיין של שבת כברכת המזון^ב;

רסד דיני הפתילה והשמן וכו' מ"ז סעיפים:

א אסור לעשות פתילה לנרות של שבת מדבר שהאור אינו נאחו בו^א ונכנס בתוכו אלא נסוך סביביו^ב והשלהבת קופצת^ג. כגון צמר ושערי^ד ופשתן שאינו נפוץ ופסולת של משי^ה וכיוצא בהם רביון שאינן דולקים יפה חוששים שמה הנר כדי שיתקרב מאוד השמן שבתוכו אל הפתילה וירלק יפה^ו ונמצא מבעיר כשבת^ז אבל עושים מצמר גפן^ח וקנבוס^ט וכיוצא בהם מדברים שהאור נאחו בהם ונכנס בתוכם ופשתה נפוצה יותר טובה מכולם^י:

ב ואם הדליק בדברים האסורים אסור להשתמש לאורן^א שום תשמיש בעולם אפילו תשמיש שאין צריך עיון כלל^ב שאין צריך להתקרב אצל הנר כשבילו רביון שאינן מאירים יפה חוששים שמה הנר אע"פ שמשתמש מרחוק ואין חילוק בזה בין נרות שעל השלחן לשאר הנרות שבבית או שבשאר כל החדרים שכולן צריכים להיות מדברים המתירים^ג.

ויש אומרים^ד שאם יש במקום אחד נר כשר שעשוי מדבר המותר אע"פ ששאר כל הנרות עשויים מדבר האסור אין בכך כלום אפילו אם נר הכשר דולק בחדר בפני עצמו רביון שהצריכוהו נר כשר במקום אחד יש לו היכר וזכרון בזה ולא יבא להמות^ה ולצורך שבת יש לסמוך על דבריהם בדיעבד^ו ומותר להשתמש לאורן ואם יש במקום

קונטרס אחרון

בסי' שכ"ה^א ע"ש במג"א^ב (וגם לכתחלה היה יכול לילך חוץ לעיר עד תוך התחום הפירות ולומר לנכרי להביאם לו לשם, ומשמעות הגמרא והפוסקים דאפילו בדיעבד לא משכחת שום חיתור למי שהובא בשבילו, ועכ"פ לפי דעת ר"ת^ג לא משכחת כלל איסור בבא מחוץ לתחום שהיה יכול למצוץ את התחום ולאכול ודו"ק), אלא ודאי דמה שהנכרי מביא מתוך לתחום העיר לתוך תומה יש בזה איסור כשעושה בשביל ישראל, אע"ג דלישראל היו שרי כהאי גוונא. ואלו גבי קבלת שבת אף לנכרי שרי כדמשמע בהדיא במג"א סימן רס"א^ד וצ"ע:

ח רמב"ם פ"ה ד"ה ר"ת בתום כ, ב ד"ה כל היוצא. רא"ש פ"ב סי' א בשם הגאונים (עתיק סי' יב). מור וש"ע סי' א.
ט רא"ש ותי"ט שם. מור וש"ע שם.
י הגהות יומינות פ"ה אות ג. דרכי משה סק"א.
יא ש"ת רשב"א פ"ה ח"א סי' קנא. רמ"א סי' א.
יב מ"א סק"א.
יג ספר התרומה סי' רכח. סו"ג ל"ח סה (טו, ב). מור וש"ע רס"א.
יד תוספות יענים כא, א ד"ה מפני בשם מור"א. מור"ם בהגהות מור"ם סי' רסח. רמ"א שם.
טו מור"ם שם. מ"א סק"ב.
טז רמ"א שם.

קצ דמ"א סי' יואה ק"א ח"ה ולמרו מזה. וכו' לקמן סי' רצט סמ"ג.
קצא כשהוא עדיין לא התפלל ולא הכביל. מ"א סוף ס"ק לג. וברע"ל סי' קפח סי"ז.

סימן רסד

א רבב (כ"א). א. מור וש"ע סי' א.
ב תשי" שם ד"ה מסכמת (פירוש הב). ור"ן שם ד"ה לפי שהאור.
ג פירוש הא' כשי" שם. מור וש"ע שם.
ד כריתא כ, ב. מור וש"ע שם.
ה גמרא שם בפירוש המושגה שם חסין וכו'. מור.
ו רמב"ם פ"ה ד"ה. מ"א סק"א. מ"א סי' א.
ז רש"י יא, א ד"ה ולא יקרא.

ציונים לקונטרס אחרון

קסב קסב בתוס' קכב, א ד"ה משקה. שהובא בטור ורמ"א סי' שכה סי'.
קסג סי' ק. וכמבואר כאן בפנים, ולעיל שם סי' ג.

קסב ראה רמ"א שם סי' בדעת ר"ת דלקמן.
קסג ראה שם סי' כדיו בדעת ר"ת דלקמן.